

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного господарського
суду у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.03.2024 до 31.03.2024

Зміст

1. Справи про банкрутство	5
1.1. Про відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності декількох заяв різних кредиторів про відкриття провадження у справах про банкрутство боржника з різною територіальною підсудністю	5
1.2. Про визначення кола осіб, на яких поширюється положення пункту 1-6 розділу «Перехідні та прикінцеві положення» КУзПБ як підстава для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство	7
1.3. Про процесуальне право кредитора, який зазначає про наявні, однак не заявлені у справі про банкрутство та незадоволені грошові вимоги до боржника, на оскарження в апеляційному порядку ухвали про закриття провадження у справі про банкрутство боржника на підставі пункту 7 частини першої статті 90 КУзПБ	9
1.4. Про можливість визнання недійсним трудового контракту, який містить ознаки фраздаторності, за позовом ліквідатора на підставі положень статті 42 КУзПБ	13
2. Справи щодо захисту прав інтелектуальної власності	16
2.1. Питання реєстрації майнових прав інтелектуальної власності за договорами про передання таких прав на ім'я компаній, що здійснюють управління активами інституту спільного інвестування пайового фонду	16
3. Справи щодо корпоративних спорів, корпоративних прав	19
3.1. Забезпечення позову, спрямованого на відновлення права власності на частку у статутному капіталі підприємства, шляхом накладення арешту на частку в статутному капіталі підприємства, на належне підприємству нерухоме майно та заборони реєстраторам проводити реєстраційні дії	19
3.2. Щодо наявності в позивача охоронюваного інтересу до рішень, ухвалених акціонерами після примусового відчуження (реквізиції) акцій позивача	21
3.3. Про обрання неефективного способу захисту шляхом оскарження акціонером рішень, які стали підставою для виникнення в нього права на обов'язковий викуп належних йому акцій	24
3.4. Щодо визнання недійсними договорів купівлі-продажу часток у статутному капіталі товариства на підставі того, що відповідні частки не були оплачені позивачами на момент відчуження	27
4. Справи щодо земельних відносин	29
4.1. Про визначення належного відповідача за позовом власника землі про знесення об'єкта самочинного будівництва	29
5. Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів	32

5.1. Про віднесення до юрисдикції господарських судів спору про визнання поновленими та укладеними договорів про організацію перевезень пасажирів на автобусних маршрутах без проведення конкурсу	32
5.2. Стосовно правової природи договору про надання права на експлуатацію фіксованих місць паркування	34
5.3. Щодо особливості розрахунку об'єму протранспортованого природного газу у випадку втрати зв'язку з вузлом обліку газу внаслідок ведення бойових дій	36
6. Справи в інших спорах, що виникають з господарських правовідносин	38
6.1. Про юрисдикцію спорів щодо реквізиції майна в умовах правового режиму воєнного стану та про повноваження обласних військових адміністрацій на ухвалення рішень про реквізицію	38
6.2. Щодо порядку доведення недостовірності / достовірності інформації, поширеної суб'єктами у сфері медіа в умовах війни, яка є суспільно необхідною, тобто предметом суспільного інтересу	42
7. Процесуальні питання	46
7.1. Щодо права сторони виконавчого провадження відмовитися від поданої нею скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця	46

Перелік уживаних скорочень

АТ	– акціонерне товариство
ВРУ	– Верховна Рада України
ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВС	– Верховний Суд
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
ЄДР	– Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КУзПБ	– Кодекс України з процедур банкрутства
ОП КГС ВС	– об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
ПрАТ	– приватне акціонерне товариство
ПП	– приватне підприємство
СП КГС ВС	– судова палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
ТОВ	– товариство з обмеженою відповідальністю
ФДМУ	– Фонд державного майна України
ФГВФО	– Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
ЦК України	– Цивільний кодекс України

1. Справи про банкрутство

1.1. Про відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності декількох заяв різних кредиторів про відкриття провадження у справах про банкрутство боржника з різною територіальною підсудністю

У вирішенні питання про відкриття провадження у справі про банкрутство пріоритетним (порівняно з вирішенням питання щодо конкуренції заяв різних кредиторів про відкриття провадження у справах про банкрутство боржника із різною територіальною підсудністю) є врахування законодавчих обмежень / заборон на відкриття провадження у справі про банкрутство.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ «Страйп» у справі за заявою ПрАТ «Краматорський завод важкого верстатобудування» про банкрутство ПАТ «Енергомашспецсталь».

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ПрАТ «Краматорський завод важкого верстатобудування» (далі – кредитор) звернулося до господарського суду із заявою про відкриття провадження про банкрутство ПАТ «Енергомашспецсталь» (далі – боржник) у зв'язку з нездатністю останнього сплатити заборгованість кредитору.

Господарський суд постановив ухвалу, залишену без змін постановою апеляційного господарського суду, про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника за заявою кредитора, визнання його грошових вимог до боржника, введення мораторію на задоволення вимог кредиторів боржника, процедури розпорядження майном, призначення розпорядника майна боржника.

Судові рішення мотивовані наявністю підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, оскільки між сторонами відсутній спір про право внаслідок визнання боржником заявлених до нього кредиторських вимог, які є обґрунтованими та документально підтвердженими, оскільки доведеними є обставини про наявність у боржника заборгованості перед кредитором за укладеним між ними договором купівлі-продажу, яку боржник не може погасити, у зв'язку з цим є доведеними обставини щодо неспроможності боржника виконати свої кредиторські зобов'язання.

Також суди зазначили про наявність підстав для проведення підготовчого засідання з розгляду заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника саме в Господарському суді Київської області та відсутність підстав для передачі заяви ініціюючого кредитора до Господарського суду Донецької області для розгляду в іншій господарській справі, оскільки ця справа не перебуває на стадії призначеного підготовчого засідання, враховуючи, крім того, відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань щодо реєстрації місцезнаходження боржника в Київській області.

При цьому суди виходили також з того, що передача заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника для розгляду

Господарським судом Донецької області в іншій справі або відмова у відкритті провадження за вказаною заявою з цих підстав призведе до порушення балансу захисту публічного та приватного інтересів, а також до порушення принципу юридичної визначеності й легітимних очікувань, зокрема, кредитора щодо визначення в ухвалі про відкриття провадження у справі про банкрутство вимог кредитора (з визначенням їх розміру) та призначення кандидатури арбітражного керуючого для виконання обов'язків розпорядника майна боржника, запропонованого саме кредитором.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що предметом спору та розгляду у цій справі стало відкриття провадження у справі про банкрутство боржника за наявності декількох заяв різних кредиторів про відкриття провадження у справах про банкрутство боржника із різною територіальною підсудністю.

Так, суди встановили у цій справі обставини існування двох справ про банкрутство боржника, що перебувають на стадії вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника: цієї справи та справи в іншому суді – Господарському суді Донецької області, яке було ініційоване в червні 2022 року іншими кредиторами.

Водночас, попри необхідність вирішення у зв'язку з цим питання належної заяви та належної територіальної підсудності справи про банкрутство боржника, КГС ВС зазначив про пріоритет для врахування у цій справі інших обставин та застосування інших положень КУзПБ для вирішення питання про відкриття провадження у цій справі про банкрутство.

Так, ухвалюючи рішення про відкриття провадження у цій справі про банкрутство боржника, суди, з-поміж іншого, встановили обставини:

- виникнення між кредитором та боржником у березні 2022 господарських правовідносин за договором купівлі-продажу, заборгованість за яким стала підставою для звернення із заявою про відкриття провадження у цій справі про банкрутство;
- погодження сторонами зазначеного договору умов щодо здійснення постачання продукції автомобільним або залізничним транспортом на умовах FCA місто Краматорськ (Інкотермс-2010);
- заявленого боржником місця перебування його активів, а саме в місті Краматорську Донецької області;
- а також стверджені боржником причини невиконання своїх зобов'язань перед кредитором за цим договором купівлі-продажу та виникнення відповідної заборгованості – активи боржника перебувають на території Донецької області, де наразі проходять активні бойові дії через збройну агресію російської федерації проти України.

КГС ВС зазначив, що, встановлюючи наведені обставини, суди не надали їм належної правової оцінки, не врахували окремих законодавчих обмежень для відкриття провадження у справі про банкрутство.

Так, розділ «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ було доповнено пунктом 1-6 згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану» № 3249-ІХ від 13.07.2023, що набрав чинності з 29.07.2023.

У цьому пункті, зокрема, встановлено, що тимчасово, під час дії воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ, а також протягом шести місяців після його припинення чи скасування господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, якщо боржник до проведення підготовчого засідання доведе господарському суду, що він внесений до електронного реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів) та має діючий контракт з державними замовниками у сфері оборони або вимоги кредитора (кредиторів) не задоволені внаслідок збройної агресії проти України, у тому числі через перебування єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій.

КГС ВС зазначив, що суди наведеного не врахували, тоді як у вирішенні питання про відкриття провадження у справі про банкрутство пріоритетним (порівняно з вирішенням питання щодо конкуренції заяв різних кредиторів про відкриття провадження у справах про банкрутство боржника із різною територіальною підсудністю) є врахування законодавчих обмежень / заборон на відкриття провадження у справі про банкрутство.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено частково, постанову суду апеляційної інстанції та ухвалу суду першої інстанції скасовано, справу направлено на новий розгляд до суду першої інстанції на стадію підготовчого засідання.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 13.02.2024 у справі № 911/2237/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117373704>

1.2. Про визначення кола осіб, на яких поширюється положення пункту 1-6 розділу «Перехідні та прикінцеві положення» КУзПБ як підстава для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство

Визначена в абзаці 9 пункту 1-6 розділу «Перехідні та прикінцеві положення» КУзПБ конструкція «...має діючий контракт з державними замовниками у сфері оборони...» поширюється не лише на виконавців, що безпосередньо уклали державний контракт (договір) з державним замовником, але також і на співвиконавців, яким передано частку такого державного контракту (договору) в передбаченому у статті 33 Закону України «Про оборонні закупівлі» порядку.

КГС ВС розглянув касаційні скарги ОСОБА_1 та ОСОБА_2 у справі за заявами кредиторів, що об'єднали свої вимоги, про банкрутство АТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання – Інжиніринг» (далі – боржник).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Боржника залучено як співвиконавця державного контракту на поставку товарів оборонного призначення в інтересах Міністерства оборони України на підставі чинних договорів поставки, а також він був виконавцем державного контракту, укладеного з Міністерством оборони України, про закупівлю товарів оборонного призначення за державні кошти, який розірвано в односторонньому порядку на підставі укладеної сторонами додаткової угоди.

За наказами Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України від 24.02.2023 № 15-ДР та від 01.12.2023 № 243 боржника внесено до електронного реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів) (далі – Реєстр), а також включено до переліку підприємств, які є боржниками у виконавчих провадженнях, вчинення виконавчих дій за якими зупиняється у період воєнного стану.

Фізичні особи – кредитори, що об'єднали свої вимоги (далі – кредитори), звернулися до господарського суду із заявою про відкриття провадження про банкрутство АТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання – Інжиніринг» на підставі наявності заборгованості боржника перед кредиторами з виплати заробітної плати та пов'язаних з цим виплат.

Господарський суд ухвалою, залишеною без змін у постанові апеляційного господарського суду, відмовив у відкритті провадження у справі про банкрутство боржника за заявою кредиторів на підставі абзацу 9 пункту 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ, зважаючи на доведення боржником факту внесення його до Реєстру та наявності чинних контрактів з державним замовником у сфері оборони.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що при ухваленні оскаржуваних судових рішень перед судами постало питання щодо поширення положень абзацу 9 пункту 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ на випадок, коли боржник є співвиконавцем державного контракту на поставку товарів оборонного призначення на підставі договорів, укладених з виконавцем в інтересах державного замовника.

В абзаці 9 пункту 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ передбачено окремі підстави для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, зокрема якщо боржник до проведення підготовчого засідання доведе господарському суду, що він внесений до електронного реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів) та має діючий контракт з державними замовниками у сфері оборони.

Аналізуючи абзац 9 пункту 1-6 розділу «Перехідні та прикінцеві положення» КУзПБ, КГС ВС зазначив, що для застосування вказаної норми у період дії воєнного стану та протягом шести місяців після його припинення чи скасування необхідним є встановлення факту внесення боржника до Реєстру та факту наявності діючого контракту з державними замовниками у сфері оборони. При цьому обов'язок доказування наведених обставин покладено на боржника.

За висновками КГС ВС залучення співвиконавців для виконання державного контракту (договору) з оборонних закупівель у розумінні Закону України «Про оборонні закупівлі» є переданням частки відповідного державного контракту (договору) співвиконавцю, кандидатура якого, обсяги та предмет такої передачі тощо погоджується з державним замовником на його вимогу. До того ж державний виконавець може зобов'язати виконавця передати частку державного контракту (договору) третім особам як співвиконавцям.

Отже, хоч виконавець і співвиконавець державного контракту (договору) з оборонних закупівель мають неоднаковий статус і обсяг відповідальності перед державним замовником, однак кожен із них має для виконання відповідну частку державного контракту (договору). І саме належне та своєчасне виконання усіх часток державного контракту (договору) в сукупності має гарантовано забезпечити потреби безпеки і оборони задля відсічі збройної агресії та відвернення загроз національній безпеці, незалежності України, її територіальній цілісності і недоторканості тощо.

З огляду на викладене КГС ВС дійшов висновку, що визначена в абзаці 9 пункту 1-6 розділу «Перехідні та прикінцеві положення» КУзПБ конструкція «...має діючий контракт з державними замовниками у сфері оборони...» поширюється не лише на виконавців, що безпосередньо уклали державний контракт (договір) з державним замовником, але також і на співвиконавців, яким передано частку такого державного контракту (договору) у передбаченому статтею 33 Закону України «Про оборонні закупівлі» порядку.

КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій про наявність підстав, передбачених в абзаці 9 пункту 1-6 розділу «Перехідні та прикінцеві положення» КУзПБ, які виключали можливість для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника за заявою Кредиторів.

За результатами касаційного провадження касаційні скарги залишено без задоволення, постанову суду апеляційної інстанції та ухвалу суду першої інстанції – без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 07.03.2024 у справі № 920/971/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117621999>.

1.3. Про процесуальне право кредитора, який зазначає про наявні, однак не заявлені у справі про банкрутство та незадоволені грошові вимоги до боржника, на оскарження в апеляційному порядку ухвали про закриття провадження у справі про банкрутство боржника на підставі пункту 7 частини першої статті 90 КУзПБ

У разі якщо кредитор не звертався із грошовими вимогами до боржника у справі про банкрутство, однак посилається на такі вимоги, оскаржуючи ухвалу про закриття провадження у справі про банкрутство цього боржника у зв'язку із затвердженням звіту ліквідатора в порядку, передбаченому КУзПБ, враховуючи правову природу та наслідки її ухвалення, а також в силу прямої вказівки в положеннях частини

четвертої статті 90 КУзПБ вона є судовим рішенням, що ухвалено про права та обов'язки такого кредитора у розумінні частини першої статті 254 ГПК України

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Компанії ALPER KITALARARASI TASIMACILIK LIMITED SIRKETI (АЛЬПЕР КИТАЛАРАРАСИ ТИШИМАДЖИЛИК ЛІМІТЕД ШІРКЕТИ) (далі – Компанія) у справі за заявою Товариства з обмеженою відповідальністю «Навчально-тренажерний центр підготовки моряків «Аквармарін» про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Фрутіко Імпорт» (далі – Боржник).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Господарський суд за заявою ТОВ «Навчально-тренажерний центр підготовки моряків «Аквармарін» відкрив провадження у справі про банкрутство ТОВ «Фрутіко Імпорт» (далі – боржник), увів мораторій на задоволення вимог кредиторів та призначив розпорядника майна боржника.

Надалі господарський суд визнав боржника банкрутом, відкрив ліквідаційну процедуру та призначив ліквідатора боржника.

У зв'язку з поданням ліквідатором боржника звіту ліквідатора та ліквідаційного балансу, згідно з якими просив їх затвердити та завершити провадження у справі про банкрутство боржника, господарський суд ухвалив затвердити звіт ліквідатора та ліквідаційний баланс боржника, ліквідувати боржника, а провадження у справі закрити.

За результатами оскарження Компанією цієї ухвали апеляційний господарський суд ухвалив закрити апеляційне провадження за скаргою Компанії через відсутність підстав для здійснення апеляційного провадження на оскаржувану ухвалу про закриття провадження у справі про банкрутство боржника у зв'язку із затвердженням звіту ліквідатора та ліквідаційного балансу боржника, оскільки Компанія не є кредитором у цій справі або іншим учасником провадження у цій справі, а тому оскаржуваною ухвалою місцевого суду не вирішено про права та обов'язки Компанії.

Спір у цій справі виник щодо права Компанії, яка зазначає про наявні, однак незаявлені у цій справі та незадоволені грошові вимоги до боржника, на оскарження ухвали про закриття провадження у справі про банкрутство боржника (у зв'язку із затвердженням звіту ліквідатора в порядку, передбаченому КУзПБ).

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що за змістом приписів статей 17, 254 ГПК України у процесуальному законі виокремлено коло осіб, наділених правом на апеляційне оскарження судового рішення, які умовно можна поділити на дві групи: (1) учасники справи; (2) особи, які участі у справі не брали, але судові рішення стосується їх прав, інтересів та (або) обов'язків.

Системний аналіз приписів статей 17, 42, 44, 254, 255 ГПК України засвідчує, що на відміну від осіб, які не брали участі у справі, учасники справи наділені правом оскаржувати судові рішення у такій справі в згідно з пунктом 5 частини першої статті 42 ГПК України (за винятком встановлених законом обмежень). Отже, подаючи апеляційну скаргу, учасники справи не мають доводити, що оскаржуване судові рішення стосується їх прав, інтересів та (або) обов'язків, оскільки зазначене

презюмується процесуальним законом з огляду на статус учасника справи у суб'єкта оскарження.

КГС ВС наголосив, що у справі про банкрутство коло осіб, які мають право оскаржити судові рішення, звужено до учасників такої справи задля попередження необґрунтованого втручання інших осіб, які не є учасниками справи, у хід процедури банкрутства.

Такий правовий висновок не має законодавчого втілення у ГПК України чи в КУзПБ, однак є усталеним під час перегляду КГС ВС справ про банкрутство.

Статус учасників у справі про банкрутство регламентовано як нормами ГПК України, так і спеціальним законом – КУзПБ, зміст правосуб'єктності та особливості процесуального статусу конкретного учасника справи розкриваються шляхом системного тлумачення норм цих законодавчих актів з урахуванням особливостей певної стадії процедури банкрутства.

Також КГС ВС зазначив, що за загальним правилом набуття статусу конкурсного кредитора законодавець пов'язує з наявністю у особи (як фізичної, так і юридичної) грошових вимог до боржника, поданих у встановленому законом порядку.

За висновками КГС ВС лише за сукупністю передбачених КУзПБ дій: пред'явлення грошових вимог; доведення свого права вимоги перед судом; розгляд грошових вимог судом (перевірка наявності такого права у кредитора; правомірність його набуття; невтрата цього права у зв'язку з позовною давністю тощо) та визнання грошових вимог у відповідній ухвалі суду, конкурсний кредитор набуває правового статусу учасника у справі про банкрутство, отже, наділяється процесуальними правомочностями учасника справи, зокрема, оскаржувати судові рішення у справі про банкрутство в апеляційному порядку.

Отже, особа після її вступу у справу як конкурсного кредитора згідно зі статтею 45 КУзПБ набуває процесуальних прав і обов'язків учасника справи, передбачених у статті 42 ГПК України, тому, зокрема, не позбавлена права на оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Що ж до осіб, які не брали участі у справі, – право на апеляційне оскарження зумовлене необхідністю довести, що в оскарженому рішенні з'ясовано питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки.

У такому разі особа, яка не брала участі у справі, має довести наявність у неї такого права, обґрунтувавши наявність трьох критеріїв: вирішення судом питання про її (1) права, (2) інтереси та (3) обов'язки. Зі свого боку суд має з'ясувати, чи буде у зв'язку з прийняттям судового рішення з цієї справи таку особу наділено новими правами або покладено на неї нові обов'язки, або змінено її наявні права та/або обов'язки, або позбавлено певних прав та/або обов'язків у майбутньому, або ж це рішення матиме вплив на інтереси скаржника тощо.

Разом з тим КГС ВС дійшов висновку про необхідність уточнити позицію щодо процесуального права кредитора, який не брав участі у справі про банкрутство, не набув статусу учасника провадження у цій справі, однак стверджує про наявність у нього грошових вимог до ліквідованого боржника, з огляду на таке.

Ухвала про затвердження звіту ліквідатора, ліквідаційного балансу та закриття провадження у праві про банкрутство в силу її правової природи, наслідків ухвалення, а також прямої вказівки в положеннях частини четвертої статті 90 КУзПБ, якими наслідки закриття провадження у справі про банкрутство у зв'язку із затвердженням звіту ліквідатора в порядку, передбаченому цим Кодексом (пункт 7 частини першої статті 90 цього Кодексу) встановлені також і для кредиторів, вимоги яких не були заявлені в установлений цим Кодексом строк, є судовим рішенням, прийнятим про права та обов'язки такого кредитора.

А тому у разі ствердження заявником апеляційної скарги про грошові вимоги до ліквідованого боржника, яких він не заявляв у справі про банкрутство, суд має надати оцінку цим аргументам і в разі встановлення обставин існування та підтвердження цих грошових вимог до боржника, оцінюючи право цього кредитора на оскарження ухвали про закриття провадження у справі про банкрутство та підстави для її перегляду, суд має взяти до уваги та дослідити також обставини та причини незвернення у справі про банкрутство з грошовими вимогами до боржника, що ліквідований.

За висновками КГС ВС, у разі якщо кредитор не звертався з грошовими вимогами до боржника у справі про банкрутство, однак посилається на такі вимоги, оскаржуючи ухвалу про закриття провадження у справі про банкрутство цього боржника у зв'язку із затвердженням звіту ліквідатора в порядку, передбаченому цим Кодексом, враховуючи правову природу та наслідки її ухвалення, а також в силу прямої вказівки в положеннях частини четвертої статті 90 КУзПБ вона є судовим рішенням, ухваленим про права та обов'язки такого кредитора у розумінні частини першої статті 254 ГПК України.

Отже, у разі ствердження заявником апеляційної скарги, поданої на ухвалу про закриття провадження у справі про банкрутство боржника (у зв'язку із затвердженням звіту ліквідатора в порядку, передбаченому КУзПБ), про наявність грошових вимог до боржника, яких він не заявляв у справі про банкрутство, суд має надати оцінку цим аргументам, однак не закривати апеляційного провадження через те, що в оскаржуваній ухвалі місцевий суд не вирішив питання про права та обов'язки такої особи у зв'язку з недотриманням процедури звернення із грошовими вимогами у справі про банкрутство.

КГС ВС також звернув увагу на строки проведення процедур у справі про банкрутство та зазначив, що у разі здійснення провадження у справі про банкрутство юридичної особи у скорочені строки, ніж ті, що передбачені КУзПБ для здійснення провадження у справі про банкрутство юридичної особи в цілому та для кожної із встановлених цим Кодексом процедур, суд має зважувати та враховувати, щоб таке скорочення не призводило до порушення правил та умов проведення відповідних процедур у справі про банкрутство, до порушення та/або обмеження відповідних прав учасників у справі про банкрутство, оскільки в протилежному випадку застосування судової процедури банкрутства

та/або здійснення в цілому провадження у справі про банкрутство юридичної особи не буде вважатися належним та таким, що відповідає закону.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено, ухвалу суду апеляційної інстанції скасовано, справу направлено до суду апеляційної інстанції для продовження розгляду апеляційної скарги заявника на ухвалу першої інстанції про затвердження звіту ліквідатора, ліквідаційного балансу боржника та ліквідацію боржника.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 13.02.2024 у справі № 908/2069/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117373709>.

1.4. Про можливість визнання недійсним трудового контракту, який містить ознаки фродаторності, за позовом ліквідатора на підставі положень статті 42 КУзПБ

КЗпП, врегульовуючи трудові правовідносини, пов'язані з укладенням трудового договору (контракту) як угоди між працівником і роботодавцем, зокрема, щодо захисту прав працівника від порушення з боку роботодавця при укладенні трудового договору (контракту), водночас не містить правового регулювання правовідносин між таким роботодавцем як боржником у справі про банкрутство та його кредиторами, до яких належать також і працівники. Натомість наведені правовідносини врегульовані КУзПБ, який є спеціальним законом, що встановлює, зокрема, умови та порядок відновлення платоспроможності боржника – юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу фізичної особи у справі за заявою Компанії «Джерефі Лімітед» (JEREFY LIMITED) (далі – Ініціюючий кредитор, Компанія) про банкрутство ТОВ «Авіакомпанія «Чорноморські авіалінії» (далі – боржник, Товариство).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Згідно з витягом з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань засновниками (учасниками) Боржника були ОСОБА_2, ОСОБА_1, ОСОБА_3 і ОСОБА_4.

ОСОБА_1 за трудовим контрактом від 04.08.2014 був прийнятий на роботу до боржника на посаду виконавчого директора. Додатковими угодами до трудової угоди від 04.08.2014 строк дії зазначеного трудового договору продовжувався до 26.07.2016.

Зазначений трудовий договір від 04.08.2014 (за яким відповідач мав трудові відносини з боржником, аналогічні тим обов'язкам, що містяться у спірному контракті) не містив умов про узгодження сторонами суми додаткової виплати при звільненні.

05.12.2019 між боржником і відповідачем укладено контракт, за умовами якого відповідача призначено на посаду виконавчого директора на термін з 04.12.2019 до 25.01.2022 включно (далі – контракт). За виконання обов'язків, передбачених

контрактом, відповідачу встановлено заробітну плату (посадовий оклад) у розмірі 7500,00 грн на місяць.

У пункті 6.6 контракту передбачено, що в разі розірвання контракту та звільнення працівника (відповідача) за ініціативи роботодавця (боржника) на підставі підпунктів «в» (з ініціативи роботодавця до закінчення строку дії контракту у випадках, передбачених законодавством України та контрактом) або «д» (з інших підстав, що не залежать від працівника) пункту 6.2 контракту, або з будь-яких інших підстав, не з ініціативи працівника та за відсутності винних протиправних дій працівника, роботодавець зобов'язаний виплатити працівнику компенсацію (вихідну допомогу), яка становить 6000000,00 грн і має бути виплачена протягом 10-ти робочих днів з моменту звільнення на вказаний / зазначений / повідомлений працівником банківський рахунок (розрахунковий / поточний / картковий).

У зв'язку зі скорочення штату працівників згідно з наказом від 16.12.2020 про припинення трудового договору (контракту) відповідача звільнено з посади виконавчого директора через скорочення чисельності штату працівників у зв'язку з банкрутством, визначено виплатити вихідну допомогу відповідачу в розмірі 6000000,00 грн і здійснити повний розрахунок. Наказ підписав керівник боржника.

Господарський суд ухвалою від 24.12.2019 відкрив провадження у справі про банкрутство боржника, увів процедуру розпорядження майном боржника.

У межах справи про банкрутство ліквідатор боржника звернувся з позовом до фізичної особи про визнання недійсним пункту 6.6 контракту з виконавчим директором від 05.12.2019, укладеного між боржником і відповідачем. Позов мотивовано посиланням на положення, зокрема, статті 42 Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ) та обставини укладення боржником контракту із заінтересованою особою в день звернення ініціюючого кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, а також наявність у оскаржуваному пункті контракту ознак фродаторності, адже він спрямований на виведення грошових коштів боржника з метою ухилення від погашення кредиторської заборгованості.

Господарський суд рішенням від 19.07.2023, залишеним без змін у постанові апеляційного господарського суду від 28.11.2023, позов задовольнив повністю.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, проаналізувавши статті 21, 44, 91 КЗпП, статтю 9 ЦК України, а також статтю 42 КУзПБ у їх системному взаємозв'язку, вказав, що КЗпП, врегульовуючи трудові правовідносини, пов'язані з укладенням трудового договору (контракту) як угоди між працівником і роботодавцем, зокрема, щодо захисту прав працівника від порушення з боку роботодавця при укладенні трудового договору (контракту), водночас не містить правового регулювання правовідносин між таким роботодавцем як боржником у справі про банкрутство та його кредиторами, до яких належать також і працівники. Натомість наведені правовідносини врегульовані в КУзПБ, який є спеціальним законом, що встановлює, зокрема, умови та порядок відновлення

платоспроможності боржника – юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів.

КГС наголосив, що провадження у справах про банкрутство є самостійним видом судового провадження і характеризується особливим процесуальним порядком розгляду справ, специфічністю цілей і завдань, особливим суб'єктним складом, застосуванням спеціальних способів захисту тощо. З моменту порушення стосовно боржника справи про банкрутство він перебуває в особливому правовому режимі, який змінює весь комплекс юридичних правовідносин боржника. У розгляді справ про банкрутство спеціальні норми КУзПБ мають пріоритет у застосуванні щодо інших законодавчих актів.

У справах про банкрутство разом з іншими принципами правового регулювання відносин неплатоспроможності суттєве значення має принцип судового контролю у відносинах неплатоспроможності та банкрутства. Зокрема, складовою частиною процедури банкрутства є ревізія усіх правочинів, вчинених боржником протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, за заявою арбітражного керуючого або кредитора та можливість визнання їх недійсними в господарському суді у передбачених статтею 42 КУзПБ випадках.

КГС ВС зауважив, що категорія фраздаторності правочину у цивільному законодавстві також не закріплена на рівні закону, проте має широку сферу застосування у правовідносинах неплатоспроможних боржників. Неплатоспроможність учасника (роботодавця чи працівника) трудового контракту створює умови для застосування вказаного правового інституту.

Ігнорування обставин фраздаторності трудових договорів (контрактів) може призвести до фіктивного збільшення кредиторської заборгованості першої черги та надалі слугувати прецедентом для недобросовісних керівників суб'єктів господарювання, якими як запобіжник негативних для них наслідків банкрутства підприємства будуть укладатись відповідні трудові контракти з наближеним (пов'язаним, заінтересованим) працівником, що нівелює суть усього конкурсного процесу.

Отже, оскільки спір у цій справі виник у зв'язку з оспоренням пункту контракту як такого, що містить ознаки фраздаторного, адже укладений між боржником і його засновником як заінтересованою особою з метою впливу на формування та справедливий розподіл ліквідаційної маси банкрута шляхом створення умов для першочергового погашення передбачених спірним пунктом грошових зобов'язань перед засновником боржника на шкоду іншим кредиторам, КГС ВС погодився з господарськими судами щодо застосування під час розгляду справи саме положень статті 42 КУзПБ як спеціальної норми права, що регулює спірні правовідносини між боржником і його кредиторами.

Також КГС ВС погодився з висновком судів попередніх інстанцій про наявність підстав для визнання оскаржуваного пункту контракту недійсним відповідно до положень частин першої, другої статті 42 КУзПБ як такого, що вчинений боржником із заінтересованою особою менш ніж за три роки до відкриття провадження у справі

про банкрутство, при чому прийняття боржником відповідного зобов'язання призвело до неможливості виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу залишено без задоволення, судові рішення попередніх інстанцій без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 22.02.2024 у справі № 916/3619/19(916/959/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117438101>

2. Справи щодо захисту прав інтелектуальної власності

2.1. Питання реєстрації майнових прав інтелектуальної власності за договорами про передання таких прав на ім'я компаній, що здійснюють управління активами інституту спільного інвестування пайового фонду

У чинному законодавстві відсутні будь-які обмеження щодо можливості включення до складу активів пайових інвестиційних фондів майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку (в активи відповідного інституту спільного інвестування).

Активи пайового фонду, зокрема, нерухоме майно, цінні папери і депозити, реєструються в установленому порядку на ім'я компанії з управління активами з обов'язковим зазначенням реквізитів такого фонду.

Державна реєстрація виключних майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку на ім'я компанії з управління активами із зазначенням реквізитів фонду, в інтересах якого така компанія діє, не суперечить нормативно-правовим актам, якими врегульовано питання інститутів спільного інвестування

КГС ВС розглянув касаційну скаргу УКРНОІВІ у справі за позовом Компанії до УКРНОІВІ (як функціонального правонаступника Укрпатенту) про визнання протиправними дій УКРПАТЕНТУ щодо відмови внести відомості про передачу права власності на знаки для товарів і послуг за свідоцтвами України № Інформація_1, Інформація_2 та зобов'язання УКРНОІВІ вчинити відповідні дії.

Третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача – УКРПАТЕНТ.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Компанія (покупець), яка здійснює управління активами закритого недиверсифікованого венчурного пайового інвестиційного фонду (далі – Пайовий інвестиційний фонд), що діяла від свого імені за рахунок та в інтересах Пайового інвестиційного фонду, уклала оплатний договір про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності (права власності) на торговельні марки, зокрема, які охороняються свідоцтвами України № Інформація_1, Інформація_2 та стосуються спору зі справи.

14.02.2022 Компанія в інтересах Пайового інвестиційного фонду звернулася до УКРПАТЕНТУ, який на той час виконував функції Національного органу

інтелектуальної власності, із заявою про внесення змін до Державного реєстру свідоцтв України на торговельні марки щодо передачі права власності на торговельні марки за свідоцтвами України № Інформація_1, Інформація_2 та опублікування відповідних відомостей в офіційному бюлетені «Промислова власність».

УКРПАТЕНТ повернув надіслані документи, зазначивши, що вони не відповідають вимогам чинного законодавства, зокрема, на тій підставі, що згідно з цими документами Компанія діє в інтересах та щодо активів Інвестиційного фонду – пайового фонду, який не є юридичною особою та не може бути власником свідоцтв на торговельні марки.

Компанія, вважаючи такі дії УКРПАТЕНТУ незаконними, подала позов у цій справі.

Місцевий господарський суд рішенням, залишеним без змін у постанові апеляційного господарського суду, позов задовольнив.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, здійснивши правовий аналіз статті 1, частини першої, четвертої статті 41, статті 42, частин другої, третьої статті 43, статті 63 Закону України «Про інститути спільного інвестування», дійшов висновку, що пайовий фонд у спірних правовідносинах є об'єктом – сукупністю активів (а не суб'єктом права, як про це помилково вказує скаржник). Водночас суб'єктами прав у таких спірних правовідносинах є: компанія з управління активами (господарське товариство, створене відповідно до законодавства у формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю) та учасники пайового фонду (юридична або фізична особа, яка є власником інвестиційного сертифіката такого фонду в силу приписів статті 45 цього Закону).

Суд зазначив, що правовий режим спільної часткової власності учасників пайового фонду хоча формально відповідатиме приписам статті 356 ЦК України, яка визначає суть права спільної часткової власності, проте у цьому випадку норми статті 358 ЦК України, які визначають особливості здійснення права спільної часткової власності, до спірних правовідносин застосовуватися не будуть, зокрема, через врегулювання таких правовідносин спеціальними нормами Закону України «Про інститути спільного інвестування», які прямо передбачають, що діяльність з професійного управління активами пайового фонду виконує відповідна компанія з управління активами, а інвестори не впливають на її діяльність, а також з огляду на специфіку здійснення прав інтелектуальної власності, яке належить кільком особам.

За приписами статті 428 ЦК України право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам, здійснюється спільно.

Тлумачення статті 428 ЦК України свідчить, що в ній передбачено конструкцію спільності прав інтелектуальної власності. Водночас законодавець не пов'язує спільної належності прав інтелектуальної власності із правовим режимом спільної власності, оскільки вона є притаманною для речових відносин.

Згідно з частиною восьмою статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» власник свідоцтва може передавати будь-якій особі виключні майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку повністю або щодо частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг на підставі договору.

Відповідно до статті 1 названого Закону термін «особа» вживається у ньому як фізична або юридична особа.

У чинному законодавстві (як на момент виникнення спірних правовідносин, так і на момент судового розгляду справи), зокрема й у Положенні «Про склад та структуру активів інституту спільного інвестування», затвердженому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку рішенням від 10.09.2013 № 1753 (із внесеними змінами та в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин), відсутні будь-які обмеження щодо можливості включення до складу активів пайових інвестиційних фондів майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку (в активи відповідного інституту спільного інвестування).

Закони, інші нормативно-правові акти, які визначають порядок реалізації встановлених Конституцією України та міжнародними договорами прав і свобод людини і громадянина, в тому числі порядок набуття права власності, не повинні звужувати, заперечувати чи в будь-який інший спосіб обмежувати ці права і свободи.

Суд зазначив, що згідно з наведеними у постанові законодавчими приписами власниками активів пайового інвестиційного фонду є його учасники. До того ж порядок реєстрації прав на об'єкти права власності (також і об'єкти інтелектуальної власності) врегульований спеціальним Законом України «Про інститути спільного інвестування», у статті 43 якого унормовано, що, укладаючи договори за рахунок активів пайового фонду, компанія з управління активами діє від свого імені в інтересах пайового фонду з обов'язковим зазначенням у таких договорах реквізитів фонду. Активи пайового фонду, зокрема нерухоме майно, цінні папери і депозити, реєструються в установленому порядку на ім'я компанії з управління активами з обов'язковим зазначенням реквізитів такого фонду.

Державна реєстрація виключних майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку на ім'я компанії з управління активами із зазначенням реквізитів фонду, в інтересах якого така компанія діє, не суперечить нормативно-правовим актам, у яких врегульовано питання інститутів спільного інвестування.

Позивач, посиляючись на загальнодоступну інформацію з Державного реєстру свідоцтв України на торговельні марки, також зауважив, що власниками свідоцтв на торговельні марки зазначаються, зокрема, компанії з управління активами, які діють від свого імені, в інтересах та за рахунок пайових інвестиційних фондів. Відповідач такої інформації не спростував.

З огляду на зазначене КГС ВС залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення — без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 14.03.2024 у справі № 910/10373/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117718189>.

3. Справи щодо корпоративних спорів, корпоративних прав

3.1. Забезпечення позову, спрямованого на відновлення права власності на частку у статутному капіталі підприємства, шляхом накладення арешту на частку в статутному капіталі підприємства, на належне підприємству нерухоме майно та заборони реєстраторам проводити реєстраційні дії

Накладення арешту на частку в статутному капіталі підприємства та на належне підприємству нерухоме майно жодним чином не вплине на поточну господарську діяльність підприємства, адже не впливає на можливість укладання договорів з контрагентами, здійснення поточної господарської діяльності. Існування таких заходів дає реальну можливість поновлення порушених прав позивача, по захист яких він звернувся до суду, у випадку задоволення його позову, адже метою такого позову є відновлення права власності на придбану частку в розмірі 100 % статутного капіталу підприємства.

КГС розглянув касаційну скаргу Міністерства юстиції України у справі за позовом ТОВ «Пераспера» до діючого учасника та директора ТОВ «Злагода» (далі – учасник) та Міністерства юстиції України за участю третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача: ПП «Злагода-2000», Приватного нотаріуса Пахниць Н. В., про витребування з володіння частки в статутному капіталі, скасування наказу, зобов'язання відновити запис в реєстрі.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ТОВ «Пераспера» звернулося до господарського суду із заявою про забезпечення позову шляхом накладення арешту на частку в статутному капіталі ПП «Злагода-2000», що становить 100 % статутного капіталу та належить учаснику; заборони державним реєстраторам вчиняти реєстраційні дії та проводити державну реєстрацію будь-яких змін до відомостей про юридичну особу; накладення арешту на нерухоме майно – нежитлові будівлі, які належать ПП «Злагода-2000» на праві власності, та заборони суб'єктам державної реєстрації прав вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо об'єктів нерухомого майна.

Господарський суд, з яким погодився суд апеляційної інстанції, заяву ТОВ «Пераспера» задовольнив частково: наклав арешти на частку в статутному капіталі ПП «Злагода-2000» у розмірі 100 % статутного капіталу, яка належить учаснику, на нежитлові будівлі, заборонив державним реєстраторам вчиняти, здійснювати, проводити реєстраційні дії відносно ПП «Злагода-2000» щодо переходу прав на частку у розмірі 100 % статутного капіталу ПП «Злагода-2000», яка належить учаснику, збільшення / зменшення розміру статутного капіталу ПП «Злагода-2000»; проведення реєстрації припинення (ліквідації) ПП «Злагода-2000», крім як на виконання судових рішень, які набрали законної сили.

Рішення судів мотивовані тим, що:

– учасник вчиняє дії, спрямовані на відчуження всього належного ПП «Злагода-2000» нерухомого майна, тоді як у цій справі розглядається спір щодо витребування

в учасника частки у статутному капіталі ПП «Злагода-2000» в розмірі 100 %, номінальною вартістю 404 000 грн;

– оскільки за ПП «Злагода-2000» не зареєстровано іншого нерухомого майна, то достатньо обґрунтованими є твердження позивача, що фактичне відчуження майна на користь іншої особи може бути оформлене як відповідним правочином відчуження нерухомого майна, так і шляхом відчуження на користь іншої особи 100 % статутного капіталу ПП «Злагода-2000»; в ЄДР вказано, що єдиним учасником (засновником) та керівником ПП «Злагода-2000» є учасник, що надає йому можливість вільно розпоряджатись як часткою в статутному капіталі, так і належним нерухомим майном;

– наявними в матеріалах справи документами підтверджується існування обставин можливості вчинення учасником дій, які у випадку задоволення майбутнього позову заявника нівелюють мету звернення з ним, адже зумовляють необхідність з метою відновлення порушених корпоративних прав позивача звертатися до суду із новими позовами;

– існує обґрунтована необхідність у збереженні існуючих на сьогоднішній день кола суб'єктів спірних правовідносин та відображеної в ЄДР інформації щодо ПП «Злагода-2000», а також збереження активів (нерухомого майна), які належали ПП «Злагода-2000» на праві власності на момент виникнення спірних правовідносин, що можливе не інакше як шляхом забезпечення позову;

– заборона вчинення реєстраційних дій та проведення державної реєстрації будь-яких змін до відомостей про ПП «Злагода-2000», що містяться в ЄДР, є неспівмірною із позовними вимогами, оскільки для збереження існуючого на сьогоднішній день кола суб'єктів спірних правовідносин достатньою буде заборона реєстрації відчуження частки в статутному капіталі, збільшення / зменшення розміру статутного капіталу та заборона реєстрації рішення про ліквідацію ПП «Злагода-2000».

ОЦІНКА СУДУ

Згідно зі статтею 136 ГПК України господарський суд за заявою учасника справи має право вжити передбачених статтею 137 ГПК України заходів забезпечення позову.

Забезпечення позову допускається як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду.

КГС ВС звернув увагу, що частка в статутному капіталі товариства є особливим видом майна. Вона сама собою не має вартості. Її вартість напряду залежить від вартості майна самого товариства. Отже, при створенні товариства ринкова вартість частки зазвичай дорівнює її номінальній вартості, тоді як з перебігом часу ця цифра стає «історичною», а ринкова вартість частки може суттєво зрости, якщо бізнес товариства буде успішним) або зменшитися (якщо товариство буде вести збиткову господарську діяльність).

Отже, у випадку реалізації належного ПП «Злагода-2000» нерухомого майна, вартість частки у статутному капіталі підприємства беззаперечно зменшиться та

не буде становити економічного інтересу для особи, яка звернулася з позовом про стягнення (витребування з володіння) такої частки.

КГС ВС погодився з висновками попередніх судових інстанцій, що накладення арешту на частку в статутному капіталі ПП «Злагода-2000» та належне підприємству нерухоме майно жодним чином не вплине на поточну господарську діяльність ПП «Злагода-2000», адже не впливає на можливість укладання договорів з контрагентами, здійснення поточної господарської діяльності. Існування таких заходів надасть реальну можливість поновлення порушених прав позивача, по захист яких він звернувся до суду, у випадку задоволення його позову, адже метою такого позову є відновлення права власності на придбану частку в розмірі 100 % статутного капіталу ПП «Злагода-2000», майнова цінність якої і полягає в її активах, на базі яких останнє здійснює свою господарську діяльність і, відповідно, забезпечує його власнику можливість отримання прибутку.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу залишено без задоволення, ухвалу господарського суду та постанову апеляційного господарського суду – без змін.

Детальніше з текстом постанови від 23.02.2024 у справі № 910/9426/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402156>.

3.2. Щодо наявності в позивача охоронюваного інтересу до рішень, ухвалених акціонерами після примусового відчуження (реквізиції) акцій позивача

Захищаючи власне право на володіння акціями, позивач має право оскаржувати в судовому порядку правочини, на підставі яких відбулось примусове відчуження акцій, однак це не свідчить про наявність у позивача охоронюваного інтересу до рішень, ухвалених акціонерами після реквізиції акцій, оскільки припинення права власності на акції свідчить і про відсутність легітимного інтересу до управління юридичною особою, якою управляють нові акціонери

З моменту юридичного факту втрати прав на акції особа позбавляється й відповідних корпоративних прав щодо управління діяльністю товариства, як і права оскарження рішень загальних зборів, прийнятих новими акціонерами.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу компанії MESOTE LTD (МЕСОТЕ ЛТД) у справі за позовом скаржника до Держави України в особі Міністерства оборони України, Міністерства оборони України, ПАТ «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» (далі – ПАТ «Укртатнафта»), приватного нотаріуса, державного реєстратора, за участю третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача: АТ «НАК «Нафтогаз», Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Кабінету Міністрів України, в якому просила визнати недійсними з моменту прийняття рішення позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Укртатнафта», оформлені протоколами; визнати недійсним статут ПАТ «Укртатнафта» в редакціях, затверджених спірними рішеннями

позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Укртатнафта», оформленими відповідними протоколами; скасувати реєстраційні дії в ЄДР щодо змін до відомостей про юридичну особу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що оспорювані рішення прийняті на підставі примусового відчуження пакета акцій, незаконність якого (примусового відчуження) позивач обґрунтовує в порядку, визначеному Договором до Енергетичної Хартії, ратифікованим Законом України «Про ратифікацію Договору до Енергетичної Хартії та Протоколу до Енергетичної Хартії з питань енергетичної ефективності і суміжних екологічних аспектів», а оспорювані загальні збори були проведені не в порядку та у спосіб, визначений у Законі України «Про акціонерні товариства».

Господарський суд рішенням, залишеним без змін у постанові апеляційного господарського суду, в задоволенні позову відмовив на підставі того, що вимоги позивача в частині визнання недійсними з моменту прийняття рішень позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Укртатнафта», зазначені в протоколах, є необґрунтованими, оскільки суди не встановили порушення прав позивача, порядку проведення загальних зборів акціонерів або інших порушень вимог законодавства. При цьому примусове відчуження у позивача у власність Держави України акцій обумовлене суспільною необхідністю, що й надалі дасть змогу ефективно керувати активами товариства та, як наслідок, оперативно приймати рішення щодо забезпечення держави нафтою та нафтопродуктами в умовах правового режиму воєнного стану. Враховуючи відсутність підстав для визнання недійсними спірних рішень позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Укртатнафта», суди також дійшли висновків про відсутність підстав для задоволення похідних вимог щодо визнання недійсними статутів та скасування реєстраційних дій в ЄДР.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що можливість реалізації корпоративних прав, у тому числі й права на управління юридичною особою шляхом участі у загальних зборах акціонерів, нерозривно пов'язане з правом власності на акції.

Суди попередніх інстанцій встановили, що з 06.11.2022 власником акцій ПАТ «Укртатнафта» є Держава Україна в особі Міністерства оборони України, у зв'язку з чим, починаючи з 06.11.2022, позивач перестав бути акціонером ПАТ «Укртатнафта», а отже, й носієм відповідних корпоративних прав.

За висновками КГС ВС, з огляду на те що позивач не був акціонером ПАТ «Укртатнафта» на дату проведення оспорюваних загальних зборів, такі рішення: (1) не породжують для нього правових наслідків, спрямованих на регулювання господарських відносин, і мають обов'язковий характер лише для суб'єктів цих відносин; (2) не порушують (відсутнього) права позивача на управління ПАТ «Укртатнафта».

Твердження позивача про те, що він вживає заходів стосовно поновлення порушених прав на акції ПАТ «Укртатнафта», не спростовують зазначених висновків, оскільки сам лише факт пред'явлення позову про оскарження правочинів щодо зміни

титулу на цінні папери та витребування акцій на користь попереднього власника, не свідчить і не підтверджує наявності у позивача будь-якого правового зв'язку (корпоративного) з акціонерним товариством.

КГС ВС зазначив, що поняття «законний інтерес щодо володіння акціями» та «законний інтерес щодо ухвалення управлінських рішень загальними зборами акціонерів товариства» не є тотожними.

Згідно із Законом України «Про акціонерні товариства» та судовою практикою охоронюваний законом інтерес щодо прийнятих вищим органом управління товариства рішень, як і право їх оскарження мають саме учасники такого товариства.

За висновками КГС ВС, захищаючи власне право на володіння акціями, позивач вправі оскаржувати в судовому порядку правочини, на підставі яких відбулося примусове відчуження акцій, однак це не свідчить про наявність у позивача охоронюваного інтересу до рішень, ухвалених акціонерами ПАТ «Укртатнафта» після реквізиції акцій, оскільки припинення права власності на акції свідчить і про відсутність легітимного інтересу до управління юридичною особою, якою управляють нові акціонери.

При цьому ні норми законодавства, ні практика Верховного Суду, ані будь-які доктринальні положення не визначають поняття «формальної відсутності пакета акцій».

КГС ВС наголосив, що з моменту юридичного факту втрати прав на акції особа позбавляється і відповідних корпоративних прав щодо управління діяльністю товариства, як і права оскарження рішень загальних зборів, прийнятих новими акціонерами.

Станом на дату ухвалення оспорюваних рішень загальних зборів акціонерів позивач не мав права брати участь на загальних зборах акціонерів ПАТ «Укртатнафта», голосувати та ухвалювати будь-які рішення.

Не маючи статусу акціонера ПАТ «Укртатнафта», рішення загальних зборів акціонерів жодним чином не могли стосуватися прав та обов'язків позивача поряд з невичерпним колом третіх осіб, що не є учасниками ПАТ «Укртатнафта».

Отже, КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій про відмову в позові в частині вимог про визнання недійсними спірних рішень позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Укртатнафта», які відбулися після 06.11.2022, з огляду на відсутність порушених прав та інтересів позивача у спірних правовідносинах.

Враховуючи відсутність підстав для визнання недійсними оспорюваних рішень, КГС ВС погодився також із висновками судів про відсутність підстав для задоволення похідних вимог щодо визнання недійсними редакцій статуту ПАТ «Укртатнафта» та скасування реєстраційних дій в ЄДР.

Водночас КГС ВС зазначив, що, відмовляючи у задоволенні цього позову, суди мали обмежитись лише висновком про відсутність порушених прав та інтересів позивача у спірних правовідносинах і не аналізувати інших доводів позовних вимог щодо законності скликання та проведення загальних зборів акціонерів, а також

не надавати оцінки правомірності та доцільності примусового відчуження акцій позивача. За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено частково, а постанову суду апеляційної інстанції та рішення суду першої інстанції змінено викладенням їх мотивувальної частини в редакції постанови касаційної інстанції.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.02.2024 у справі № 910/1993/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117554723>.

3.3. Про обрання неефективного способу захисту шляхом оскарження акціонером рішень, які стали підставою для виникнення в нього права на обов'язковий викуп належних йому акцій

У разі наявності спору між акціонером та акціонерним товариством щодо ціни викупу акцій у разі відсутності спору щодо необхідності проведення процедури обов'язкового викупу належних позивачу акцій, вимоги позивача про скасування рішень наглядової ради та загальних зборів ПАТ не забезпечать реалізацію права на обов'язковий викуп належних йому акцій за ціною, яку він вважає справедливою.

За умови, що спірним є лише питання про вартість акцій, щодо визначення якої у кожної зі сторін є своя позиція, вирішення спору не поновить порушеного права позивача на викуп належних йому акцій цього акціонерного товариства за запропонованою ним ціною, оскільки у випадку скасування рішень наглядової ради та загальних зборів процедура викупу акцій не може бути реалізована взагалі.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу фізичної особи у справі за позовом скаржника до ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (далі – ПАТ «Інтерпайп НТЗ») про визнання недійсними рішень наглядової ради ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в частині затвердження ринкової вартості та ціни викупу однієї акції ПАТ та рішень загальних зборів акціонерів товариства, оформлених в протоколі, про затвердження на 2022 та 2023 роки лімітів надання ПАТ «Інтерпайп НТЗ» фінансових та майнових порук за зобов'язаннями третіх осіб та про схвалення правочинів, щодо яких є заінтересованість.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Фізична особа – позивач є акціонером ПАТ «Інтерпайп НТЗ» та володіє 928 434 шт. простих іменних акцій.

Річними загальними зборами акціонерів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» ухвалені рішення, оформлені протоколом, про затвердження на 2022 та 2023 роки лімітів надання ПАТ «Інтерпайп НТЗ» фінансових та майнових порук за зобов'язаннями третіх осіб та про схвалення правочинів, щодо яких є заінтересованість.

Позивач брав участь у загальних зборах акціонерів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» та проголосував «проти» із зазначених питань порядку денного загальних зборів акціонерів.

ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у листі повідомив позивача про виникнення в останнього права вимагати обов'язковий викуп акціонерним товариством належних позивачу

928 434 простих акцій, зазначивши, що ціна викупу становить 2,29 грн за одну акцію, загальна вартість викупу акцій становитиме 2 126 113,86 грн. Позивач направив на адресу ПАТ «Інтерпайп НТЗ» вимогу про обов'язковий викуп акцій, у якій зазначив, що запропонована відповідачем ціна викупу акцій не є ринковою та не відповідає нормам законодавства з визначення ринкової вартості акцій, оскільки нижня межа вартості акцій визначається її балансовою вартістю, яка дорівнює власному капіталу товариства, поділеному на загальну кількість акцій, і тому не може бути нижчою ніж 8,45 грн за одну акцію.

У відповідь на зазначену вимогу ПАТ «Інтерпайп НТЗ» надіслав позивачу листа, у якому не погодився з наведеною позивачем ціною викупу акцій та зазначив, що ринкову вартість та ціну викупу акцій в розмірі 2,29 грн за одну акцію було затверджено наглядовою радою ПАТ «Інтерпайп НТЗ» на підставі даних незалежної оцінки. Разом з відповіддю на вимогу про обов'язковий викуп акцій позивачу було направлено примірники проєкту договору купівлі-продажу (обов'язкового викупу) цінних паперів на викуп 928 434 простих акцій, належних позивачеві, в якому зазначено, що ціна викупу цінних паперів становить 2,29 грн за одну акцію.

Позивач звернувся з позовом про визнання недійсними рішень наглядової ради ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в частині затвердження ринкової вартості та ціни викупу однієї акції ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в розмірі 2,29 грн станом на 21.11.2022.

Господарський суд рішенням, залишеним без змін у постанові апеляційного господарського суду, у задоволенні позову відмовив.

Рішення судів мотивовано тим, що позивач обрав неефективний спосіб захисту, оскільки визнання недійсним рішення загальних зборів, яке і стало підставою для виникнення в позивача права на обов'язковий викуп належних йому акцій, не призведе до вичерпання спору щодо визначення справедливої вартості акцій, за якою вони мають бути викуплені товариством, а виведе цей конфлікт на новий рівень, зробивши його учасниками інших осіб, які розумно покладались на чинність відповідних рішень.

Оскільки відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» укладення договору в спірному випадку є обов'язковим, то незалежно від згоди другої сторони спір, що виникає при укладенні договору, може вирішуватись судом згідно з частиною першою статті 187 ГК України.

ОЦІНКА СУДУ

У статті 68 Закону України «Про акціонерні товариства» (тут і далі в редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) гарантовано право акціонера – власника простих акцій вимагати здійснення обов'язкового викупу акціонерним товариством належних йому простих акцій, якщо він зареєструвався для участі у загальних зборах та голосував проти прийняття загальними зборами рішень, зокрема, щодо схвалення значних правочинів та правочину, щодо якого є заінтересованість.

Спеціальний порядок оскарження таких рішень регулюється у частині другій статті 50 Закону України «Про акціонерні товариства», згідно з якою акціонер може оскаржити рішення загальних зборів з передбачених частиною першою статті 68 цього

Закону питань виключно після отримання письмової відмови в реалізації права вимагати здійснення обов'язкового викупу товариством належних йому голосуючих акцій або в разі неотримання відповіді на свою вимогу протягом 30 днів від дати її направлення на адресу товариства в порядку, передбаченому цим законом.

Отже, в законодавстві прямо передбачено, що акціонер має право захищати свої безпосередні законні інтереси шляхом оскарження рішень загальних зборів з підстав, передбачених в частині першій статті 68 Закону України «Про акціонерні товариства», виключно після отримання відмови у викупі належних йому голосуючих акцій.

Водночас надане акціонеру згідно з цією нормою право оскаржувати рішення загальних зборів не створює беззаперечного обов'язку суду визнавати такі рішення недійсними і не звільняє позивача від обов'язку довести порушення своїх прав чи інтересів.

Суди попередніх інстанцій встановили, що у цій справі відсутні обставини (отримання відмови у викупі належних акціонеру голосуючих акцій чи порушення наглядовою радою товариства порядку підготовки та затвердження документів щодо ціни викупу акцій, необхідних для проведення загальних зборів акціонерів), які можуть бути підставою для захисту прав згідно з частиною другою статті 50 Закону України «Про акціонерні товариства».

За таких обставин КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій про неефективність обраного позивачем способу захисту, оскільки під ефективним способом слід розуміти такий, що призводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект. Ефективний спосіб захисту повинен забезпечити поновлення порушеного права.

Водночас за відсутності спору щодо необхідності проведення самої процедури обов'язкового викупу належних позивачу акцій, вимоги позивача про скасування рішень наглядової ради та загальних зборів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» не забезпечать йому реалізації права на обов'язковий викуп належних йому акцій за ціною, яку він вважає справедливою.

У цій справі немає спору щодо наявності волевиявлення позивача продати належні йому акції в процедурі обов'язкового викупу, спірним є лише питання про вартість акцій, щодо визначення якої у кожної зі сторін є своя позиція. Вирішення спору не поновить порушене право позивача на викуп належних йому акцій цього акціонерного товариства за запропонованою ним ціною, оскільки у випадку скасування рішень наглядової ради та загальних зборів процедура викупу акцій не може бути реалізована взагалі.

КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій, що оскарження рішень, які стали підставою для вимоги про обов'язковий викуп акцій, суперечить попередній поведінці позивача, спрямованій на викуп товариством належних йому акцій.

Вимога позивача про визнання недійсними рішень Наглядової ради ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в частині затвердження ринкової вартості та ціни викупу однієї акції спрямована на встановлення факту, що має юридичне значення, а саме ціни

викупу належних йому акцій у тому розмірі, яка, на його думку, відповідає ринковій. Однак цей факт господарські суди можуть встановити лише при існуванні та розгляді між сторонами спору про право цивільне. У цій справі позивач намагається вирішити свої майнові претензії до товариства з приводу отримання бажаного розміру компенсації вартості належних йому акцій в процедурі обов'язкового викупу, а саме за ціною, яку він визначив у письмовій вимозі до відповідача, не заявивши вимоги, яка б забезпечувала викуп товариством належних йому акцій за справедливою ціною, а тому зазначена вимога (про встановлення факту) виходить за межі повноважень господарських судів, оскільки, розглядаючи таку вимогу, суд не здійснює захисту прав та охоронюваних законом інтересів учасників господарських відносинах.

Водночас КГС ВС не погодився з висновками судів попередніх інстанцій, що вирішення спору має відбуватись за правилами переддоговірного спору в порядку статті 187 ГПК України, оскільки договір купівлі-продажу акцій, сторонами якого є акціонерне товариство та акціонер – фізична особа, є цивільно-правовим договором і його укладення регулюється ЦК України та Законом України «Про акціонерні товариства». Норми ГК України, які визначають порядок укладення господарських договорів, до правовідносин між сторонами не застосовуються.

Отже, вирішення переддоговірних спорів передбачено також у статті 649 ЦК України, а тому висновки судів, що належним способом захисту права позивача на обов'язковий викуп його акцій може бути рішення суду про визначення розміру компенсації (ринкової / справедливої вартості акцій) в межах переддоговірного спору, не є очевидно неправильними.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу залишено без задоволення, а рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції – без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 11.01.2024 у справі № 904/1147/23 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/116416183>.

3.4. Щодо визнання недійсними договорів купівлі-продажу часток у статутному капіталі товариства на підставі того, що відповідні частки не були оплачені позивачами на момент відчуження

Дії позивачів, які відчужили частки у статутному капіталі товариства і гарантували покупцеві, що вони повністю оплатили внески до статутного капіталу, а потім звернулися з позовом про визнання договорів купівлі-продажу недійсними з огляду на невнесення ними своїх часток до статутного капіталу, є суперечливою та недобросовісною поведінкою. Несплата позивачами на момент відчуження часток у статутному капіталі жодним чином не порушує прав самих позивачів.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу учасників товариства ТОВ «ФКТН Агро Плюс» (далі – ОСОБА_1, ОСОБА_2) у справі за позовом скаржників до ОСОБА_3, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні

позивачів ТОВ «ФКТН Агро Плюс» про визнання недійсним договору, визнання нечинним та скасування запису про реєстрацію змін до відомостей про склад засновників товариства.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У 2018 році ОСОБА_1 та ОСОБА_2 створили ТОВ «ФКТН Агро Плюс», розподілили статутний капітал так: ОСОБА_1 належить частка у розмірі 90 %, у статутному капіталі товариства, а ОСОБА_2 – 10 %.

У квітні 2022 року ОСОБА_3 набула частку в розмірі 50 % у статутному капіталі ТОВ «ФКТН Агро Плюс», уклавши відповідні договори купівлі-продажу частки. ОСОБА_1 відчужив їй свою частку у розмірі 40 % статутного капіталу товариства, а ОСОБА_2 – 10 %.

Вже після укладення договору купівлі продажу частки, у серпні 2022 року, ОСОБА_1 перерахував на рахунок товариства свій внесок до статутного капіталу у розмірі 900 грн.

Надалі ОСОБА_1 подарував частку 50 % громадянину ОСОБА_4 і станом на 23.08.2022 позивачі вже не були учасниками ТОВ «ФКТН Агро Плюс».

У лютому 2023 року позивачі звернулися з позовом про визнання недійсними договорів купівлі-продажу та скасування реєстраційного запису про зміну складу засновників товариства до ОСОБА_3, вказуючи що вони на момент відчуження не оплатили частки у статутному капіталі.

На момент звернення до суду з позовом учасниками товариства були ОСОБА_3 (частка 50 %) та ОСОБА_4 (частка 50 %).

Господарський суд рішенням, залишеним без змін у постанові суду апеляційної інстанції, в задоволенні позову було відмовив.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що у цій справі позивачі (фізичні особи) поклали в основу свого позову вчинене ними ж порушення встановленого законом та статутом порядку формування статутного капіталу.

ТОВ «ФКТН Агро Плюс» було зареєстровано як юридична особа 26.02.2018, а спірні договори купівлі-продажу часток укладені 13.04.2022, тобто через чотири роки після створення товариства. Статут ТОВ «ФКТН Агро Плюс» передбачає, що учасник зобов'язаний повністю здійснити свій внесок протягом одного року після державної реєстрації статуту товариства. Отже, саме позивачі не сформували статутного капіталу у розмірі 1 000 грн у визначені в Законі України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» та статуті строки.

Суди попередніх інстанцій встановили, що поведінка позивачів була суперечливою та непослідовною. Позивачі вчинили правочин за власним волевиявленням. Укладаючи договори від 13.04.2022 про відчуження часток в статутному капіталі, позивачі реалізували своє внутрішнє волевиявлення на відчуження своїх прав, оформили та підписали письмові правочини та посвідчили дійсність підписів нотаріально.

У п. 2.2 договорів купівлі-продажу продавці гарантували, що на дату підписання договорів вони повністю сплатили свій внесок до статутного капіталу товариства згідно зі статутом товариства, не мають ніяких невиконаних зобов'язань перед товариством. КГС ВС звернув увагу, що законодавча заборона відчуження неоплачених часток у ТОВ відповідно до статті 21 Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» спрямована насамперед на захист прав та законних інтересів інших осіб – самого товариства, його кредиторів, а не тих учасників, які самі ж і не оплатили частки.

КГС ВС погодився з висновками суду першої інстанції про те, що дії позивачів, які відчужили частки у статутному капіталі товариства і гарантували покупцеві, що вони повністю оплатили внески до статутного капіталу, а потім звернулися з позовом про визнання договорів купівлі-продажу недійсними з огляду на невнесення ними своїх часток до статутного капіталу, є суперечливою та недобросовісною поведінкою.

Несплата позивачами на момент відчуження часток у статутному капіталі жодним чином не порушує прав самих позивачів.

Отже, правильними є висновки судів попередніх інстанцій про відсутність підстав для визнання недійсними оспорюваних договорів купівлі-продажу через порушення приписів частини третьої статті 21 Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу залишено без задоволення, рішення господарського суду та постанову апеляційного господарського суду – без змін.

Детальніше з текстом постанови від 21.02.2024 у справі № 925/185/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117820975>.

4. Справи щодо земельних відносин

4.1. Про визначення належного відповідача за позовом власника землі про знесення об'єкта самочинного будівництва

На відміну від положень частини четвертої статті 376 ЦК України, які обмежують коло осіб, зобов'язаних знести об'єкт самочинного будівництва, їх забудовником (колишнім або теперішнім), норма частини другої статті 212 ЗК України суттєво розширює суб'єктний склад зобов'язаних осіб за рахунок громадян і юридичних осіб, які самовільно зайняли земельні ділянки та до яких, вочевидь, можна віднести осіб, які придбали об'єкт самочинного будівництва в забудовника та зареєстрували право власності на такий об'єкт.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Миколаївської міської ради (далі – міськрада) у справі за позовом міськради до ТОВ «Центр Топ», ТОВ «Маркетс-НК» і ОСОБА_1 за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача – ПП «Моноліт-Трейд Миколаїв» про зобов'язання відповідачів усунути перешкоди для міськради в користуванні земельними ділянками шляхом

знесення (демонтажу) торговельних комплексів, скасування державної реєстрації права власності та припинення за відповідачами права власності на торговельні комплекси, визнання недійсними актів приймання-передачі нерухомого майна.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Господарський суд рішенням, залишеним без змін у постанові апеляційного господарського суду, в задоволенні позову відмовив повністю на підставі того, що згідно зі змістом положень частини четвертої статті 376 ЦК України позов про знесення самочинного будівництва може бути пред'явлено особі, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво, тобто до забудовника, а оскільки ніхто з відповідачів у справі не є особою, яка здійснила самочинне будівництво, та стали власниками нежитлового приміщення на підставі правочинів і їхнє право власності було зареєстровано в установленому законом порядку, то позовні вимоги про усунення перешкод в користуванні земельною ділянкою не підлягають задоволенню, позаяк відповідачі не здійснювали забудови спірного об'єкта та є неналежними відповідачами за позовними вимогами про усунення перешкод в користуванні земельною ділянкою шляхом знесення об'єкта самочинного будівництва, що є самостійною підставою для відмови в позові.

При цьому суди зазначили, що в спірних правовідносинах ефективним способом захисту прав міськради як власника земельної ділянки є виключно позов про усунення перешкод в користуванні нею шляхом знесення самочинно збудованих об'єктів нерухомості, тоді як скасування державної реєстрації права власності на об'єкт нерухомості, так і визнання недійсними актів, на підставі яких внесено оспорювані реєстраційні записи, не можуть бути ефективними способами захисту та не забезпечують усунення порушених прав позивача.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій в частині відмови в задоволенні позовних вимог про скасування державної реєстрації права власності відповідачів на спірні торговельні комплекси та про визнання недійсними актів приймання-передачі нерухомого майна з огляду на те, що державна реєстрація права власності на нерухоме майно не має самостійного значення щодо підстав виникнення права власності, а визначає лише момент, після якого виникає право власності, за наявності інших юридичних фактів, передбачених законом як необхідних для виникнення права власності.

При цьому КГС ВС зазначив, що формулювання положень статті 376 ЦК України виключають можливість існування інших способів легітимізації самочинного будівництва та набуття права власності на таке нерухоме майно, ніж ті що встановлені у цій статті.

З огляду на викладене КГС ВС дійшов висновку, що реєстрація права власності на самочинне будівництво за особою, що здійснила самочинне будівництво, в силу наведених вище положень законодавства та приписів частини другої статті 376 ЦК України не змінює правового режиму такого будівництва як самочинного з метою застосування, зокрема, положень частини четвертої цієї статті.

Також КГС ВС зазначив, що застосування вимог про знесення самочинного будівництва виключає застосування інших вимог власника (користувача) земельної ділянки про усунення перешкод у користуванні належною йому земельною ділянкою, в тому числі визнання недійсними правочинів щодо відчуження майна. Визнання незаконними та скасування рішень державних реєстраторів та визнання недійсними договорів купівлі-продажу не є ефективним способом захисту та не забезпечує усунення порушень, спричинених самочинним будівництвом.

За висновками КГС ВС належними вимогами, які може заявити особа – власник земельної ділянки, на якій здійснено (здійснюється) самочинне будівництво, для захисту прав користування та розпорядження такою земельною ділянкою, є вимога про знесення самочинно побудованого нерухомого майна або вимога про визнання права власності на самочинно побудоване майно.

КГС ВС наголосив, що в силу вимог частини першої статті 3 ЗК України в спірних земельних правовідносинах у співвідношенні із загальним законом (частина четверта статті 376 ЦК України) спеціальним законом є ЗК України, імперативна норма частини другої статті 212 якого підлягає пріоритетному застосуванню до спірних правовідносин, пов'язаних зі встановленням суб'єктного складу осіб, зобов'язаних повернути власнику землі самовільно зайняті земельні ділянки, включаючи знесення будинків, будівель і споруд, а в іншій частині, не врегульованій ЗК України, можуть застосовуватися норми ЦК України, зокрема статті 376 цього Кодексу.

На відміну від положень частини четвертої статті 376 ЦК України, які обмежують коло осіб, зобов'язаних знести об'єкт самочинного будівництва, у разі коли забудовник (колишній або теперішній) заперечує проти визнання права власності на нерухоме майно за особою, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво на його земельній ділянці, або якщо це порушує права інших осіб, норма частини другої статті 212 ЗК України суттєво розширює суб'єктний склад зобов'язаних осіб за рахунок громадян і юридичних осіб, які самовільно зайняли земельні ділянки, та до яких, вочевидь, можна віднести осіб, які придбали об'єкт самочинного будівництва в забудовника та зареєстрували право власності на такий об'єкт.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено частково, рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції скасовано в частині зобов'язання відповідачів усунути перешкоди для міської ради в користуванні спірними земельними ділянками шляхом знесення (демонтажу) торговельних комплексів, в цій частині справу передано на новий розгляд до суду першої інстанції, в решті оскаржуваних судових рішень залишено без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 19.03.2024 у справі № 915/1439/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117821029/>

5. справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів

5.1. Про віднесення до юрисдикції господарських судів спору про визнання поновленими та укладеними договорів про організацію перевезень пасажирів на автобусних маршрутах без проведення конкурсу

Якщо йдеться про вирішення спору в договірних відносинах, які існують між замовником та перевізником та виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності, оскільки зачіпають майнові інтереси перевізника як контрагента договорів, і позивач не оскаржує дій суб'єкта владних повноважень щодо проведення конкурсу з визначення переможця на перевезення пасажирів на автобусних маршрутах, тобто предметом розгляду є не перевірка результату дій такого суб'єкта з реалізації покладених на нього управлінських функцій під час проведення конкурсу та щодо відповідності нормам чинного законодавства таких дій і укладеного сторонами за результатами цих дій договору; це свідчить про приватноправовий, а не публічноправовий характер спірних правовідносин.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ПП «Транс-Сервіс» у справі за позовом скажника до Департаменту економіки і міжнародних відносин (далі – Департамент) та Управління транспорту Харківської обласної військової адміністрації (далі – Управління) про визнання поновленими та укладеними договорів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що між ПП «Транс-Сервіс» та Управлінням (сторона договорів за додатковими угодами) укладено низку договорів про організацію перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, умови яких позивач належним чином виконував. Водночас Управління розірвало договори в односторонньому порядку, повідомивши про це позивача у відповідних листах, чим, на думку позивача, порушило умови цих договорів, норми статей 525, 526 ЦК України, статті 188 ГК України.

Предметом касаційного перегляду є постанова суду апеляційної інстанції, якою скасовано рішення суду першої інстанції про задоволення позову та закрито провадження у справі на підставі пункту 1 частини першої статті 231 ГПК України.

Закриваючи провадження у справі, апеляційний суд виходив з того, що ця справа не підлягає розгляду в порядку господарського судочинства та має розглядатися в порядку адміністративного судочинства, адже з урахуванням норм чинного законодавства (зокрема, статті 31 Закону України «Про автомобільний транспорт») та висновків Великої Палати Верховного Суду щодо їх застосування, спірні у цій справі договори є публічно-правовими (адміністративними), тому норми частини першої статті 20 ГПК України, відповідно до якої господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності (крім справ, передбачених частиною другою цієї статті), та інші справи у визначених законом випадках, не поширюються на цей спір.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що предметом розгляду у цій справі є визнання поновленими та укладеними договорів про організацію перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, наявність або відсутність підстав вважати вказані договори укладеними та поновленими без проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті, вирішення питання щодо терміну дії цих договорів, належного їх виконання.

При цьому рішення конкурсного комітету з визначення переможця конкурсу перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування з підстав порушення проведення процедури конкурсу не оскаржується. Тобто не розглядаються рішення / дії суб'єкта владних повноважень щодо проведення конкурсу та перевірка результату дій такого суб'єкта з реалізації покладених на нього управлінських функцій під час проведення конкурсу, а також відповідність приписам чинного законодавства таких дій і укладеного сторонами за результатами цих дій договору.

Договір про організацію перевезень пасажирів на автобусному маршруті загального користування включає як умови організаційного, так і майнового характеру.

Під час укладення договору про організацію перевезень пасажирів на автобусному маршруті загального користування сторони не позбавлені права керуватися частиною четвертою статті 179 ГК України. Зокрема, при укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі вільного волевиявлення, коли сторони мають право погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору, що не суперечать законодавству; примірному договору, рекомендованого органом управління суб'єктам господарювання для використання при укладенні ними договорів, коли сторони мають право за взаємною згодою змінювати окремі умови, передбачені примірним договором, або доповнювати його зміст; типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови; договору приєднання, запропонованого однією стороною для інших можливих суб'єктів, коли ці суб'єкти у разі вступу в договірне правовідношення мають права наполягати на зміні його змісту.

КГС ВС з огляду на положення Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 № 1081 (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин), предмет розгляду у цій справі дійшов висновку, що йдеться про вирішення спору у договірних відносинах, які існують між замовником та перевізником та виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності, оскільки зачіпають майнові інтереси перевізника як контрагента договорів.

КГС ВС зауважив, що предметом розгляду в цій справі є не дії Департаменту як суб'єкта владних повноважень і перевірка результату його дій під час реалізації покладених на нього управлінських функцій, а також відповідність нормам чинного законодавства таких дій і укладеного сторонами за результатами цих дій договору,

що могло б свідчити про публічноправовий, а не приватноправовий характер спірних правовідносин.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено частково, скасовано постанову суду апеляційної інстанції, справу направлено для продовження розгляду до суду апеляційної інстанції..

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 13.03.2024 у справі № 922/1203/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117820983>

5.2. Стосовно правової природи договору про надання права на експлуатацію фіксованих місць паркування

Договір про надання права на експлуатацію фіксованих місць паркування є договором найму комунального майна (паркувального майданчика).

ОП КГС ВС розглянула касаційну скаргу ТОВ «Ватікан» у справі за позовом КП «Київтранспарксервіс» до скаржника про стягнення заборгованості за договором про надання майданчика для експлуатації, утримання та облаштування, а також сум пені, інфляційних втрат та 3 % річних за прострочення цього грошового зобов'язання.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

КП «Київтранспарксервіс» та ТОВ «Ватікан» уклали договір про надання для експлуатації, утримання та облаштування майданчика для ведення діяльності з паркування транспортних засобів та здійснення розрахунків з юридичними та фізичними особами за паркування їхніх транспортних засобів (далі – Договір).

Під час дії спірного договору Київська міська рада ухвалила рішення щодо комплексної підтримки суб'єктів господарювання міста Києва під час дії воєнного стану, яким, зокрема, звільнила орендарів від орендної плати за договорами оренди комунального майна територіальної громади міста Києва.

КП «Київтранспарксервіс» звернулося до ТОВ «Ватікан» з цим позовом про стягнення заборгованості, яка виникла через несплату орендних платежів за періоди: березень, з 16 до 31 травня, червень – листопад 2022 року.

Господарський суд рішенням позовні вимоги задовольнив частково. Рішення мотивовано тим, що Договір за своєю правовою природою є договором найму; строк оплати за Договором за періоди: березень 2022 року, з 16.05.2022 до 31.05.2022, червень – листопад 2022 року, є таким, що настав; відповідач не надав доказів сплати позивачу грошових коштів у розмірі 160 744,50 грн, не надав будь-яких інших доказів на підтвердження відсутності його обов'язку зі сплати заявленої в позові заборгованості; обґрунтованою є вимога позивача про стягнення з відповідача 2 207,34 грн 3 % річних та 10 545,61 грн інфляційних втрат та частково підлягає задоволенню вимога про стягнення пені у розмірі 22 676,20 грн.

Апеляційний господарський суд постановою змінив мотивувальну частину рішення господарського суду. Зокрема, зазначив, що оскаржуваний правочин за своєю правовою природою є договором надання послуг, оскільки передбачає вчинення позивачем як виконавцем певних дій за плату; у Договорі передбачено

надання відповідачеві за відповідну плату права на організацію та експлуатацію місць паркування транспортних засобів.

ОЦІНКА СУДУ

ОП КГС ВС, здійснивши аналіз положень частини першої статті 626, частини першої статті 759, частини першої статті 762, частини першої статті 763, частини першої статті 773 ЦК України, частини першої та шостої статті 283, частин першої та четвертої статті 284, частини першої статті 286 ГК України, пункту 14.1.104 статті 14, пункту 268-1.2.1 статті 268-1 Податкового кодексу України, Постанови КМУ від 03.12.2009 №1342 «Про затвердження Правил паркування транспортних засобів» та змісту Договору, дійшла таких висновків.

У ТОВ «Ватікан» виникло право користуватися майданчиком для паркування як майном з визначеною метою – надання третім особам місця для паркування транспортних засобів на майданчику.

Так, майданчик для паркування є територією (земельною ділянкою), яка обладнана відповідно до вимог Правил паркування транспортних засобів і Правил дорожнього руху; територія як земельна ділянка є предметом матеріального світу, а тому майданчик для паркування є майном у розумінні ЦК. Правовідносини між сторонами, що засновані на спірному договорі, пов'язані з користуванням відповідачем майданчиком для паркування як майном, мета такого користування витікає з функціональних якостей майна – надання третім особам місця для паркування транспортних засобів.

Оскільки предметом користування є майданчик для паркування як майно і таке користування носить строковий та оплатний характер, ОП КГС ВС погодилася із висновками суду першої інстанції, що укладений між сторонами договір за своєю правовою природою є договором найму.

ОП КГС ВС вказала про помилковість висновку апеляційного суду, що спірний договір за своєю правовою природою є договором надання послуг, оскільки останній не передбачає завдання замовника, не визначає процесу надання послуг, наявність чи відсутність результату таких послуг, а визначає умови передання та користування майданчиком для паркування, визначає пов'язані з цим права та обов'язки сторін.

При цьому наявність у договорі посилання на щомісячне підписання актів приймання-передачі наданих послуг не змінює правової природи, характеру й умов використання відповідачем майна.

Враховуючи зазначене, ОП КГС ВС відступила від висновку, викладеного у постанові ВС від 04.06.2018 у справі № 910/20720/16 та від 03.02.2020 у справі № 910/6312/19, щодо застосування статті 901 ЦК до договору про надання права на експлуатацію фіксованих місць паркування.

Водночас, оскільки предметом спірного договору найму є обладнаний під паркування майданчик, а не майнові права на організацію та експлуатацію місць для платного паркування транспортних засобів, ОП КГС ВС відступила шляхом уточнення також від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду

від 11.06.2018 у справі № 910/8413/17, про те що договір про надання права на експлуатацію фіксованих місць паркування є договором найму майнових прав. Уточнення полягає в тому, що такий договір є договором найму комунального майна (паркувального майданчика).

Також ОП КГС ВС дійшла висновку, що оскільки рішення Київської міської ради звільняє орендарів від орендної плати за договорами оренди комунального майна територіальної громади міста Києва на період воєнного стану, введеного з 24.02.2022, і це рішення пом'якшує або скасовує цивільну відповідальність особи, то воно має зворотну дію у часі і, відповідно, відповідач отримав право не здійснювати оплати за спірним договором саме з 24.02.2022. Оскільки відповідач був звільнений від орендної плати з 24.02.2022, то нарахування суми основного боргу за березень 2022 року, інфляційних втрат та 3 % річних є необґрунтованим та, відповідно, позовні вимоги у цій частині задоволенню не підлягають.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено частково, рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції скасовано в частині та ухвалено в цій частині нове рішення про відмову в задоволенні позову, в іншій частині оскаржувані судові рішення залишено без змін.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 15.03.2024 у справі № 910/1248/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117718083>.

5.3. Щодо особливості розрахунку об'єму протранспортованого природного газу у випадку втрати зв'язку з вузлом обліку газу внаслідок ведення бойових дій

У разі тимчасової несправності або виведення комерційного вузла обліку з експлуатації у точках виходу з газотранспортної системи визначення обсягу відборів природного газу з газотранспортної системи оператор здійснює в порядку, передбаченому положеннями глави 4 розділу III Кодексу газотранспортної системи, тобто за даними попередніх трьох аналогічних періодів.

При цьому цей порядок застосовується і у випадках втрати зв'язку із вузлом обліку газу, внаслідок чого відповідні вимірювання стали неможливими, в тому числі через проведення бойових дій у регіоні.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» у справі за позовом ПрАТ по газопостачанню та газифікації «Донецькоблгаз» до скаржника за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача – ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» про зобов'язання відповідача змінити на інформаційній платформі оператора газотранспортної системи інформацію про обсяги протранспортованого природного газу по газорозподільній станції Волноваха (далі – ГРС Волноваха) за березень, квітень, травень 2022 року.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач (як замовник) і відповідач (як оператор) уклали договір транспортування природного газу. При цьому сторони погодили, що один із комерційних вузлів обліку газу (далі – ВОГ) встановлено у ГРС Волноваха.

Після вторгнення російської федерації відповідач продовжив надавати позивачеві послуги із транспортування природного газу, проте внаслідок бойових дій з 28.02.2022 зв'язок з ГРС Волноваха було втрачено, і, відповідно, оператор не отримував з нього дані щодо обліку газу.

На цій підставі відповідач, починаючи з 01.03.2022 до 24.05.2022, передавав на інформаційну платформу значення добового обсягу природного газу, переданого через ГРС Волноваха, у кількості газової доби 27.02.2022.

Однак, позивач наполягав, що об'єм протранспортованого природного газу у цьому випадку мав визначатися за даними попередніх трьох аналогічних періодів, як це передбачено у пункті 6 глави 4 розділу III Кодексу газотранспортної системи (далі – Кодекс ГТС), у зв'язку з чим звернувся до суду з цим позовом.

Господарський суд своїм рішенням відмовив у позові з підстав обрання позивачем неналежного та неефективного способу захисту.

Апеляційний господарський суд постановою скасував рішення господарського суду, позов задовольнив на підставі обрання позивачем належного способу захисту та обґрунтованості позовних вимог.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що у главі 4 розділу III Кодексу ГТС урегульовано порядок ведення обліку газу в разі тимчасової несправності або виведення комерційного ВОГ (ПВВГ) з експлуатації.

У положеннях пунктів 1–5 глави 4 розділу III Кодексу ГТС передбачено, що комерційний ВОГ (ПВВГ) може тимчасово бути виведений з експлуатації на період проведення повірки, перевірки, капітального, поточного ремонту, ліквідації аварійних ситуацій або технічного обслуговування. При виведенні з експлуатації комерційних ВОГ (ПВВГ) кількість поданого газу за звітний період визначається за показами дублюючих обчислювачів / коректорів або дублюючих ВОГ (у разі їх введення в експлуатацію), а за їх відсутності – відповідно до пунктів 4–6 цієї глави. У разі пошкодження пломби на комерційному ВОГ (ПВВГ) інша сторона має право вимагати визначення кількості газу за поточний місяць на підставі показів дублюючого ВОГ (ПВВГ). Якщо вимірювання не проводилися за період не більше 3-х годин, кількість газу визначається на підставі середньогодинних значень за 3 години до виводу з експлуатації та 3 годин після відновлення нормального режиму за умови транспортування газу. Якщо вимірювання не проводилися терміном до трьох діб, кількість газу визначається за середньогодинними даними попередніх трьох діб.

Якщо вимірювання не проводилися терміном більше трьох діб, обсяг газу визначається за даними попередніх трьох аналогічних періодів або технічною угодою (пункт 6 глави 4 розділу III Кодексу ГТС).

КГС ВС врахував, що згідно з наказом Міністерства енергетики України «Про вжиття тимчасових запобіжних заходів» від 04.03.2022 № 101 відповідача

зобов'язано здійснювати транспортування природного газу і забезпечувати передачу природного газу до газорозподільних мереж та мереж прямих споживачів для подальшого забезпечення газопостачання споживачів України незалежно від наявності/відсутності можливості здійснення приладового (інструментального) обліку природного газу у відповідних точках виходу з газотранспортної системи (підпункт 1.1). В разі тимчасової несправності або виведення комерційного вузла обліку з експлуатації у точках виходу з газотранспортної системи здійснювати визначення обсягу відборів природного газу з газотранспортної системи в порядку, визначеному положеннями глави 4 розділу III Кодексу ГТС (підпункт 1.2).

З урахуванням викладеного КГС ВС дійшов висновку, що у разі тимчасової несправності або виведення комерційного вузла обліку з експлуатації у точках виходу з газотранспортної системи визначення обсягу відборів природного газу з газотранспортної системи здійснюється оператором в порядку, передбаченому положеннями глави 4 розділу III Кодексу ГТС. До того ж цей порядок застосовується і у випадках втрати зв'язку із вузлом обліку газу, внаслідок чого відповідні вимірювання стали неможливими, в тому числі через проведення бойових дій у регіоні.

Оскільки в період з 01.03.2022 до 24.05.2022 вимірювання ВОГ Волноваха взагалі не проводились, у штатному режимі він не працював, КГС ВС погодився з висновком апеляційного господарського суду про те, що об'єм протранспортованого природного газу у цьому випадку мав визначатися за правилами, передбаченими за вказаним вище пунктом 6 глави 4 розділу III Кодексу ГТС, тобто за даними попередніх трьох аналогічних періодів.

Як встановив апеляційний суд, позивач при проведенні розрахунків протранспортованого природного газу відповідно до пункту 6 глави 4 розділу III Кодексу ГТС керувався обсягами аналогічних періодів – попередніх газових місяців і провів такі розрахунки правильно.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу залишено без задоволення, а постанову суду апеляційної інстанції – без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 13.03.2024 у справі № 910/9529/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117656889>.

6. Справи в інших спорах, що виникають з господарських правовідносин

6.1. Про юрисдикцію спорів щодо реквізиції майна в умовах правового режиму воєнного стану та про повноваження обласних військових адміністрацій на ухвалення рішень про реквізицію

Обласна військова адміністрація, що утворюється в умовах правового режиму воєнного стану, не належить до військового командування у розумінні статті 3 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» або військового формування згідно із Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а тому не наділена повноваженнями та правами, передбаченими у статті 4 Закону України «Про передачу,

примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», ухвалювати рішення, видавати накази, безпосередньо вчиняти дії щодо примусового вилучення / відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема, і у місцевостях, де ведуться бойові дії. Спори щодо реквізиції майна в умовах воєнного стану – про право на майно, вилучене / відчужене в умовах правового режиму воєнного стану, відносяться до юрисдикції господарських судів.

ОП КГС ВС розглянула касаційну скаргу ТОВ «Ніколь-Моторс» у справі за позовом скаржника до обласної військової адміністрації (далі – військова адміністрація) про визнання протиправним та скасування наказу про відчуження майна в умовах правового режиму воєнного стану (далі – наказ) в частині відчуження автомобілів, визнання недійсним акта про примусове відчуження або вилучення майна, укладеного між сторонами в частині відчуження зазначених автомобілів (далі – акт), та зобов'язання відповідача повернути позивачу автомобіль.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Предметом спору у цій справі є наказ військової адміністрації та укладений між сторонами акт про примусове відчуження / вилучення у позивача відповідачем в умовах правового режиму воєнного стану належних позивачу на праві власності автомобілів.

Підставами для цих вимог позивача стали аргументи про незаконність зазначених актів через заперечення позивачем повноважень відповідача видавати наказ та вчиняти ці дії в умовах правового режиму воєнного стану.

Метою позовних вимог та звернення позивача по захист порушеного відповідачем, на думку позивача, в умовах правового режиму воєнного стану права у спірних правовідносинах є захист та відновлення права власності позивача на примусово відчужені / вилучені у нього автомобілі.

Господарський суд рішенням, залишеним без змін у постанові апеляційного господарського суду, відмовив у задоволенні позову з мотивів правомірності здійсненого відповідачем примусового відчуження автомобілів у позивача, дотримання відповідної процедури та недоведення позивачем відсутності у відповідача повноважень видавати оспорюваний наказ з оформленням акта.

ОЦІНКА СУДУ

При передачі цієї справи на розгляд суддів ОП КГС ВС порушено питання про застосування положень пункту 6 частини першої статті 20 ГПК України, які визначають предметну юрисдикцію спору щодо права власності чи іншого речового права на майно тощо та винятки з відповідного правила. Тобто у цій справі порушено питання предметної юрисдикції спору.

У зв'язку з цим ОП КГС ВС звернулася до правил розмежування спорів між адміністративною та господарською судовою юрисдикцією за предметом, змістом та характером спірних правовідносин.

Враховуючи, зокрема, положення пункту 8 частини першої статті 19, частини першої та другої статті 267 КАС України, ОП КГС ВС зазначила, що законодавець визначив юрисдикцію адміністративних судів з розгляду справ про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності (статті 350, 351 ЦК України).

Проте вирішення спорів щодо реквізиції майна, що вже відбулась (припинення права власності на момент звернення до суду вже сталося), згідно з чинним законодавством до адміністративного судочинства не віднесено.

Якщо порушенням своїх прав особа вважає наслідки, спричинені рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень, які вона вважає неправомірними, і ці наслідки призвели до виникнення, зміни чи припинення цивільних прав чи обов'язків, то такі відносини мають майновий характер або пов'язаний з реалізацією особою її майнових чи особистих немайнових інтересів. Тому визнання незаконними (протиправними) таких рішень суб'єкта владних повноважень є способом захисту цивільних прав та інтересів відповідно до пункту 10 статті 16 ЦК України.

Отже, незважаючи на суб'єктний склад учасників цього спору, з огляду на предмет спору – наказ та акт щодо примусового відчуження / вилучення транспортних засобів позивача, а також підстави для його виникнення, спір між сторонами у цій справі стосується майнових прав позивача (їх захисту та відновлення) і має приватноправовий характер.

Тож, враховуючи що спірні правовідносини виникли внаслідок прийняття та реалізації рішення про примусове відчуження майна, яке порушує, на думку позивача, його права, у нього виникла необхідність захисту свого цивільного права, у зв'язку з чим він як юридична особа правомірно звернувся до суду із позовом в порядку господарського судочинства, зазначивши в позовній заяві аналогічні аргументи для обґрунтування звернення саме до господарського суду із позовом у цій справі.

Щодо суб'єктів, уповноважених на реквізицію майна в умовах правового режиму воєнного стану, ОП КГС ВС, проаналізувавши положення статті 353 ЦК України, статей 1, 3, частин першої, третьої статті 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин), статей 1, 2, частин першої, другої статті 4, статті 15 Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», статті 1, частини першої статті 21 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», дійшла таких висновків.

За змістом статті 353 ЦК України, статті 1, частини першої статті 21 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» мобілізацією майна слід вважати надання Збройним Силам України чи іншим військовим формуванням України під час проведення мобілізації (часткової або загальної) згідно з мобілізаційними планами майна з наступним відшкодуванням державою його вартості у разі переходу цього майна у власність держави, знищення такого майна чи пошкодження державою Україною.

ОП КГС ВС зазначила, що законодавець відмежовує категорію «військове командування» («військові формування» згідно із Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію») від такого тимчасового державного органу, як військова адміністрація (відповідної адміністративної одиниці: населеного пункту, району, області), що створюється під час та на територіях, на яких введено воєнний стан.

При цьому за змістом статей 4, 15 Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» жодній військовій адміністрації не надано повноважень ухвалювати рішення, видавати розпорядження, накази тощо щодо примусового вилучення / відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, в умовах правового режиму воєнного стану.

Отже, ОП КГС ВС дійшла висновку, що обласна військова адміністрація (якою є відповідач), що утворюється в умовах правового режиму воєнного стану, не належить до військового командування в розумінні статті 3 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» або військового формування згідно із Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а тому не наділена повноваженнями та правами, передбаченими статтею 4 Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», ухвалювати рішення, видавати накази, безпосередньо вчиняти дії щодо примусового вилучення / відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема, і у місцевостях, де ведуться бойові дії.

ОП КГС ВС зазначила про помилковість висновку судів попередніх інстанцій про дотримання відповідачем процедури примусового відчуження / вилучення у позивача транспортних засобів, оскільки відповідач, видаючи оскаржуваний наказ про примусове вилучення / відчуження у позивача автомобілів, діяв всупереч передбаченим законом повноваженням, наданим, зокрема, обласній військовій адміністрації в умовах правового режиму воєнного стану, і тому примусове вилучення / відчуження у позивача автомобілів за таким наказом відбулося з порушенням встановленої законом процедури.

При цьому позивач, вимагаючи зобов'язати відповідача повернути спірний автомобіль, заявив вимогу, спрямовану на витребування майна, однак сформулював цю вимогу не у повній відповідності належному способу захисту.

Водночас невідповідність чи неповна відповідність позовних вимог належному способу захисту не може бути підставою для відмови в позові з формальних підстав, якщо прагнення позивача не викликає сумніву, а позовні вимоги можуть бути витлумачені відповідно до належного способу захисту прав, і якщо таке тлумачення не призводить до порушення процесуальних прав відповідача. Протилежний підхід не відповідав би завданням господарського судочинства (стаття 2 ГПК України).

Тому за висновками ОП КГС ВС – суди попередніх інстанцій помилково відмовили в задоволенні позовної вимоги, спрямованої за своїм змістом на витребування майна, отже, в цій частині оскаржувані судові рішення підлягають скасуванню, а позов –

задоволенню шляхом витребування від відповідача на користь позивача спірного автомобіля.

Однак ОП КГС ВС дійшла висновку про відсутність підстав для скасування оскаржуваного наказу з огляду на те, що задоволення вимоги про визнання протиправним та скасування оспорюваного наказу є неналежним, зокрема, неефективним способом захисту прав та інтересів позивача у спірних правовідносинах. Обрання позивачем неналежного способу захисту своїх прав є самостійною підставою для відмови у позові.

ОП КГС ВС також врахувала, що оспорюваний наказ вже виконаний, а тому він вичерпав свою дію.

Також ОП КГС ВС зазначила про відсутність підстав для задоволення вимог щодо оскарження акта, який за своєю правовою природою, зважаючи на положення статті 7 Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», є документом, який не спрямований на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, а лише засвідчує факт приймання-передачі майна, рішення про примусове вилучення / відчуження якого було прийнято згідно з наказом відповідача, що став у спірних правовідносинах підставою для вилучення / відчуження автомобілів у позивача та через протиправність якого відбулося порушення права власності позивача на це майно.

Отже, ОП КГС ВС погодилася з висновками судів попередніх інстанцій про відмову в позові в цій частині, але з інших підстав.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено частково, постанову суду апеляційної інстанції та рішення суду першої інстанції скасовано в частині рішення про відмову у задоволенні позовних вимог про зобов'язання відповідача повернути позивачу автомобіль і в цій частині ухвалено нове рішення – позов задоволено, витребувано від відповідача на користь позивача автомобіль, в іншій частині постанову суду апеляційної інстанції та рішення суду першої інстанції залишено без змін.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 16.02.2024 у справі № 910/10009/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402189>

6.2. Щодо порядку доведення недостовірності / достовірності інформації, поширеної суб'єктами у сфері медіа в умовах війни, яка є суспільно необхідною, тобто предметом суспільного інтересу

Ступінь підтвердження точності та достовірності наданої інформації при висловленні думки журналістів з питання, що становить суспільний інтерес, навряд чи можна порівняти з тією, яка вимагається від державних органів для обґрунтованості кримінального обвинувачення чи застосування санкцій з підстав, пов'язаних з поширеною інформацією.

Зважаючи на зміну законодавства і скасування презумпції недостовірності негативної інформації, доказування позивачем обґрунтованості свого позову, зокрема, недостовірності, неточності поширеної відповідачем інформації, має відбуватися у загальному порядку.

Висновок про (не)достовірність інформації – це обставина, що є предметом доказування у справі про спростування недостовірної інформації.

Достовірна інформація, тобто така, що відповідає дійсності та викладена правдиво, не може бути спростована навіть у випадку, коли вона порушує особисті майнові права

КГС ВС розглянув касаційні скарги Ріліус Холдінг Лімітед (Rillius Holding Limited) та БТБ Бетлаб Холдінгс ЛТД (BTV Betlab Holdings Ltd) у справі за позовом скаржників до ТОВ «РБК-Медіа», ТОВ «ЮБІТІ Медіа» та ТОВ «Українські бізнес технології» про захист честі, гідності та ділової репутації, спростування недостовірної інформації.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На вебсайті <https://www.rbc.ua> за посиланням <https://www.rbc.ua/ukr/news/parimatch-prodolzhaet-rabotat-rf-novvin-sobstvennikom-1653899006.html> було розміщено статтю під назвою «Parimatch продовжує працювати в рф, але з новим власником і брендом» (далі – спірна стаття).

Зважаючи, що спірна стаття містить недостовірну інформацію щодо позивачів, які є правовласниками торгової марки та програмних рішень (платформи) Parimatch і після початку військової агресії російської федерації проти України розірвали стосунки з російським ринком, і така публікація порушує їх права на повагу до честі, гідності та ділової репутації, позивачі звернулися до суду з відповідним позовом.

У рішенні господарського суду позов задоволено частково; суд першої інстанції визнав недостовірною та такою, що порочить ділову репутацію позивачів, інформацію, поширену відповідачами у мережі «Інтернет» на вебсайті РБК-Україна, зобов'язав відповідачів спростувати вказану недостовірну інформацію шляхом розміщення на головній сторінці порталу інформаційного агентства «РБК-Україна» на вебсайті РБК-Україна повного тексту резолютивної частини рішення суду та інформаційного повідомлення про те, що поширена інформація є недостовірною, видалити з вебсайту РБК-Україна відповідну статтю та її російськомовний переклад за посиланням, а також повідомити всі видання та «агрегаторів новин», які здійснювали перепост статті або посилання на зазначену вище статтю, про те що інформація у цій статті є недостовірною, та вимагати видалити статтю або посилання на неї зі своїх ресурсів. У задоволенні позовних вимог щодо захисту честі та гідності позивачів відмовлено.

Апеляційний господарський суд постановою скасував рішення господарського суду та відмовив у задоволенні позову повністю на підставі того, що поширена інформація не має характеру недостовірної.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що в умовах воєнного стану асоціювання певної фізичної або юридичної особи з країною-агресором, безумовно, має негативний характер, особливо якщо йдеться про співпрацю з країною-агресором чи сприяння їй у будь-якій

формі. Вислови про пов'язаність суб'єкта господарювання з країною-агресором здатні завдати шкоди його діловій репутації, викликати негативні конотації у контрагентів, споживачів, ворожий настрій у суспільстві, а тому виклад відповідної інформації слід здійснювати обачно, спираючись на обставини, що підтверджуються доказами, мають високий ступінь достовірності та вірогідності, є взаємоузгодженими й достатніми.

У вирішенні спору про визнання недостовірною та спростування інформації підлягають застосуванню загальні приписи статей 3, 15, 16 ЦК України, які передбачають право кожної особи на судовий захист саме порушеного цивільного права. За результатами розгляду такого спору має бути встановлено не лише наявність підстав визнання недостовірною та спростування інформації, але й визначено, чи було порушене цивільне право особи, за захистом якого позивач звернувся до суду, яке саме право порушено, в чому полягає його порушення, оскільки залежно від цього визначається належний спосіб захисту порушеного права, якщо воно мало місце. Відсутність порушеного або оспорюваного права позивача є підставою для ухвалення рішення про відмову в задоволенні позову, незалежно від інших встановлених судом обставин.

Розглядаючи справи, предметом позову в яких є спростування недостовірної інформації, суди повинні враховувати, що юридичним складом правопорушення, наявність якого може бути підставою для задоволення позову, є сукупність таких обставин: а) поширення інформації, тобто доведення її до відома хоча б одній особі у будь-який спосіб; б) поширена інформація стосується певної фізичної чи юридичної особи, тобто позивача; в) поширення недостовірної інформації, тобто такої, що не відповідає дійсності; г) поширення інформації, що порушує особисті немайнові права, тобто або завдає шкоди відповідним особистим немайновим благам, або перешкоджає особі повно і своєчасно здійснювати своє особисте немайнове право.

За висновками КГС ВС це означає, що достовірна інформація, тобто така, що відповідає дійсності та викладена правдиво, не може бути спростована навіть у випадку, коли вона порушує особисті майнові права.

У справі, що переглядається, суди обох інстанцій встановили, що відповідальними за поширення інформації є ТОВ «РБК-Медіа» та ТОВ «Українські бізнес технології». Спірна інформація є фактичним твердженням. Такі висновки судів не оскаржувалися в суді касаційної інстанції, тому, враховуючи межі розгляду справи судом касаційної інстанції, не перевіряються.

Водночас КГС ВС наголосив, що згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 27.03.2014 № 1170-VII частину третю статті 277 ЦК України було виключено.

Отже, з 19 квітня 2014 року цивільне законодавство не містить презумпції добропорядності, а тому відсутні підстави для застосування такої конструкції у вирішенні спорів про спростування недостовірної інформації.

Зважаючи на зміну законодавства і скасування презумпції недостовірності негативної інформації, Верховний Суд виснував, що доказування позивачем обґрунтованості свого позову, зокрема недостовірності, неточності поширеної відповідачем інформації, має відбуватися у загальному порядку.

Також КГС ВС зазначив, що оскаржувана стаття була опублікована в контексті публічних обговорень з питань, які широко висвітлювалися (ються) в засобах масової інформації в умовах сьогодення. Громадськість має право знати таку інформацію. У цьому аспекті КГС ВС зауважив, що ступінь підтвердження точності та достовірності наданої інформації при висловленні думки журналістів з питання, що становить суспільний інтерес, навряд чи можна порівняти з тією, яка вимагається від державних органів для обґрунтованості кримінального обвинувачення чи застосування санкцій з підстав, пов'язаних з поширеною інформацією. Це пов'язано з особливою роллю журналістів у громадянському суспільстві і захист права журналістів на поширення інформації з питань, що становлять суспільний інтерес відповідно до статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Тому в аспекті порушеного у касаційній скарзі питання щодо застосування статті 277 ЦК України та розподілу обов'язку доказування КГС ВС дійшов висновку, що таке питання має вирішуватися за правилами, визначеними у статтях 13, 74, 79 ГПК України та інших положеннях про докази, закріплені у Кодексі. Висновок про (не)достовірність інформації – це обставина, що є предметом доказування у справі. Суд оцінює докази обох сторін і відповідно до свого внутрішнього переконання визначає, які з них є більш вірогідними, тобто більш переконливими. У розумінні статті 79 ГПК України, якщо докази відповідача, які свідчать про достовірність інформації, є більш вірогідними, ніж докази позивача, що свідчать про її недостовірність, суд визнає інформацію достовірною.

КГС ВС відзначив, що суд апеляційної інстанції не звільняв відповідачів від обов'язку доказування тих обставин, на які вони посилаються як на підставу своїх вимог або заперечень. За наслідками перегляду справи в апеляційному порядку, суд апеляційної інстанції здійснив оцінку доказів, наданих як позивачами у справі, так і відповідачами. Суд, проаналізувавши зміст оприлюдненої статті та надані сторонами докази, дійшов висновку, що поширена інформація не має характеру недостовірної. Цей висновок був зроблений з урахуванням принципу змагальності сторін, ролі преси у демократичному суспільстві, а також з дотриманням принципів, якими суд повинен керуватися при оцінці у випадках, коли йому необхідно збалансувати право особи на ділову репутацію із суспільним інтересом у захисті свободи вираження поглядів.

КГС ВС також зазначив, що немає фактичних елементів, які б доводили, що стаття зумовлена навмисним наміром завдати шкоди репутації відповідних осіб. Всі оспорювані позивачами тези у статті були сформульовані та логічно виведені з подій, що безсумнівно мали місце, і це встановив суд апеляційної інстанції.

За результатами касаційного провадження касаційні скарги залишено без задоволення, постанову суду апеляційної інстанції – без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 06.02.2024 у справі № 910/7750/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117718082>.

7. Процесуальні питання

7.1. Щодо права сторони виконавчого провадження відмовитися від поданої нею скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця

Розділ VI ГПК України «Судовий контроль за виконанням судових рішень» – це окремий вид судового провадження, який містить у собі окремий процесуальний режим розгляду справ, а тому до скарг, у яких ініціюється початок провадження у справі щодо рішень, дій чи бездіяльності виконавця, застосовуються загальні положення позовного провадження.

Враховуючи застосований у господарському судочинстві принцип диспозитивності, право особи на звернення до суду з позовом рівною мірою стосується й права такої особи на відмову від позову або частини позовних вимог.

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ПрАТ «Броварський завод пластмас» у справі за скаргою цього товариства на дії приватного виконавця у справі за позовом ТОВ «Стар Інвестмент Ван» (далі – стягувач) до ПрАТ «Броварський завод пластмас» (далі – боржник) за участю третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача: ТОВ «Луксор», ТОВ «І-Тел», ТОВ «Трінті Інвест Компані», Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, про звернення стягнення на предмет іпотеки.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ПрАТ «Броварський завод пластмас» звернулося до суду зі скаргою на дії приватного виконавця, яку господарський суд задовольнив.

ТОВ «Стар Інвестмент Ван» звернулося до апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою на відповідну ухвалу господарського суду.

ПрАТ «Броварський завод пластмас» подало до суду апеляційної інстанції додаткові пояснення у справі та заяву про відмову від скарги на дії приватного виконавця.

Апеляційний господарський суд відмовив у задоволенні заяви про відмову від скарги на дії приватного виконавця, скасував ухвалу господарського суду та відмовив у задоволенні скарги на дії приватного виконавця.

У цій справі постало питання щодо права сторони відмовитися від поданої нею скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС зазначив, що розділ VI ГПК України «Судовий контроль за виконанням судових рішень» – це окремий вид судового провадження, який містить у собі окремий процесуальний режим розгляду справ, а тому до скарг, у яких ініціюється початок

провадження у справі щодо рішень, дій чи бездіяльності виконавця, застосовуються загальні положення позовного провадження.

Згідно зі статтею 14 ГПК України одним із принципів господарського судочинства є диспозитивність, який полягає в тому, що суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних судом у передбачених цим Кодексом випадках.

Складовою зазначеного принципу є можливість суб'єкта відмовитися від свого права чи інтересу. Тобто право особи на звернення до суду з позовом рівною мірою стосується й права такої особи на відмову від такого позову або частини позовних вимог.

Відповідно до частини десятої статті 11 ГПК України, якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосований, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права).

Забороняється відмова у правосудді з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини (частина одинадцята статті 11 ГПК України).

У статті 274 ГПК України передбачено, що у суді апеляційної інстанції позивач має право відмовитися від позову, а сторони – укласти мирову угоду відповідно до загальних правил про ці процесуальні дії незалежно від того, хто подав апеляційну скаргу. Якщо заява про відмову від позову чи мирова угода сторін відповідають вимогам статей 191, 192 цього Кодексу, суд постановляє ухвалу про прийняття відмови позивача від позову або про затвердження мирової угоди сторін, якою одночасно визнає нечинним судові рішення першої інстанції, яким закінчено розгляд справи, та закриває провадження у справі.

З урахуванням зазначеного та керуючись принципами верховенства права, рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом та диспозитивності, необхідно перевірити, чи наявні підстави для відмови у задоволенні заяви про відмову від скарги, зокрема чи не обмежений представник відповідної сторони у повноваженнях на їх вчинення та чи не суперечить така відмова інтересам особи, яку він представляє, і у випадку відсутності підстав для роз'яснення сторонам наслідків відповідних процесуальних дій, прийняти відмову, визнати нечинною ухвалу суду першої інстанції та закрити провадження у справі щодо оскарження дій приватного виконавця.

За результатами касаційного провадження касаційну скаргу задоволено, скасовано постанову суду апеляційної інстанції та ухвалено нове рішення, прийнято заяву про відмову від скарги на дії приватного виконавця та закрито провадження у справі у цій частині, ухвалу суду першої інстанції визнано нечинною.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 23.02.2024 у справі № 911/1850/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402154>.

Огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.03.2024 до 31.03.2024 / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи Касаційного господарського суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду, судові палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду. Київ, 2024. – 48 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua